

आगष्ट १९७८

अमरवाणी

वस्वाधीन कथं हेयं
प्रकारं रक्षितव्यते,
स्वाधीनं समतिप्रम्य
मदतरं पितरं गुरुम्

॥ १ ॥

[माता, पिता न गुरु इत्यादि ओळखांसमोर वसता त्यांना सोडून बुष्टीस न पळण्याच्या वेळाला कसे पुढावणे ?]

स्वर्गो धनं वा, धान्यं वा,
विद्याः पुत्रा स्तुवानि च,
गुरु वृत्त्यनु रोषेन
न किञ्चिदपि दुर्लभं

॥ २ ॥

[स्वर्ग असो, धन असो, धान्य असो की विद्या असो, गुरुची आराधना केल्याने त्या सर्वांची प्राप्ती होते, तिच्या योगाने नसाव्य असे काहीच नाही.]

देव गंमर्षं गोजोकान्
ब्रह्मलोकां मत्वापरान्
ब्रह्मदक्षिं महात्मानो
माता पितृ पराधनाः

॥ ३ ॥

[माता पितांची सेवा करणाऱ्या गौर वात्स्यास देव देवनें ओटीत न म्हासूर
ब्रह्मलोकां प्राप्त होतात.]

कावळ आणि घुबड

[६०]

मंदविसर्प नावाचा साप बेडकांचे बोक्षे पाठीवर वाहू लागला. बेडकांचा राजा त्या आनंदास म्हणाला—“मला मजारीहाने किंवा ब्रह्मराधात बसायला मिळाले तरी हा आनंद मिळणार नाही.”

दुसऱ्या दिवशी साप मुद्दामच फार सावकाश चालू लागला. ते पाहून वाल्मीकि बेडकाने त्याला विचारले—“आज तू वेगाने चालत नाहीस, काय हे कारण ?”

साप म्हणाला—“प्रभो ! काही सायला न मिळाल्यामुळे यकत्वासारखं झाल आहे.”
“तर मग त्यात काय ? खालच्या जातीच्या बेडकांना सा !” बेडकांचा राजा म्हणाला.

मंदविसर्प आनंदाने म्हणाला—“बाह्या-णाचा आपसुद्धा सखाच होता की आपल्या-सारखे कुलीन बेडक जे काही आपला

सांगतील ते सावे.” तेव्हापासून साप बेडकांना साऊ लागला आणि मोडयाच दिवसात धूप मारला.

काही दिवसांनी त्या बाजूला आपली एक मोठा साप जाला. मंदविसर्पाचा पाठीवर बेडकांचे बोक्षे जहात असलेला पाहून त्या सापाने चकित होऊन विचारले—“मित्रा, हे बेडक म्हणजे आपला नैसर्गिक आहार आहेत, नाही का ? आणि तू त्यांना आपल्या पाठीवर बसवून फिरतो आहेस ?”

“ते मला कळत रे ! तूप पिऊन आंधळ्याचे खंय करणाऱ्या बाह्यासारखां मी संघी पाहतो आहे !” मंदविसर्प म्हणाला.

“कोणती तरी गोष्ट, ऐकू दे तरी !” असे दुसरा साप म्हणाला आणि मंदविसर्प गोष्ट सांगू लागला :

देवळात तिने स्नान केले आणि देवळात जाऊन देवीला ओवाळून तिने देवीला नमस्कार केला व मागणे वासले-“देवी! पासा नवरा ओघळा व्हावा, माला काय रुपाम आहे?”

भूमीमागे लपलेला ब्राह्मण बायकी जावावात म्हणाला-“दररोज त्याला तुपात तळलेली पक्वान्ने घायला घेतलीस म्हणजे लोकरच त्याचे डोळे जाहीस.”

स्नानंतर ब्राह्मणाच्या बायकोने त्याला तुपात तळलेली पक्वान्ने करून दाह्याचा शपाटा घुरू केला.

काही दिवस गेल्यावर तो बायकीला म्हणाला-“मला दिसत नाहीसं झालं म!”

“बोहो, ही देवीचीच रुपा!” ती मनात म्हणाली. तिने ती बातमी आपल्या प्रियकराला जाऊन सांगितली आणि त्याला आपल्या घरी निश्चितपणे घायला हरकत नाही, असे सांगितले.

अभयलेवणाचे सौम्य करणाऱ्या ब्राह्मणाने बायकीचा प्रियकर आपल्याचे त्याला नाहीच न कळल्याचे सौम्य केले आणि पाठीमागून जाऊन एका सोटघात त्याचे डोळे फोडले. तंतर आपल्या दुष्ट बायकीने ताल कापून तिला मरगून हाकलून बाहेर काढले. सद्विचरप दसऱ्या सापाला ही गोष्ट

संगून म्हणाला-“बावा रे, मा सुद्धा त्या ब्राह्मण थारला संधीची वाट पहातो आहे.” कालक्रमाने भवविचरपाने एकेक करून जलपादासह सर्व वेडूक लाऊन टाकले आणि शेवटी त्या हक्क्यात एकही वेडूक हिल्लक राहिला नाही.

स्थिरजीवी हे सर्व सांगून म्हणाला-“असे सांगलात जो, कर्तबगार व्यक्ती किती बडबडले आले तरी त्यांची फिकीर न करता लक्ष्यप्राप्ती करून घेते शक्ती-सामर्थ्याने जे साध्य होत नाही ते चातुर्याने साध्य होते, होय की नाही?”

“ते खरे आहे, बलप्रयोग करून कोणाच्या फक्त डार करता येईल, परंतु युक्तीचा उपयोग करून त्या शत्रूला डार करणे हे एकच नाही, तर त्याच्या विरुद्ध सोटघा भक्ता लढवून त्याचा नानात्मिक मुद्दा नष्ट करणे शक्य आहे. राजा, आतां तू निश्चितपणे राज्य कर परंतु एक गोष्ट लक्षात ठेव, तू ने काही करशील ते प्रजेच्या हितासाठी कर. कष्ट केल्याशिवाय

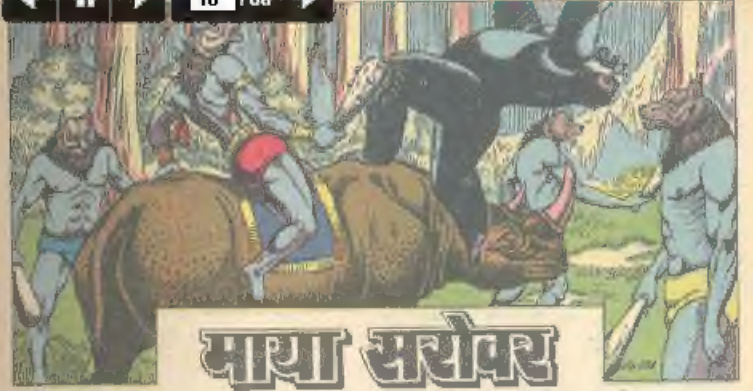
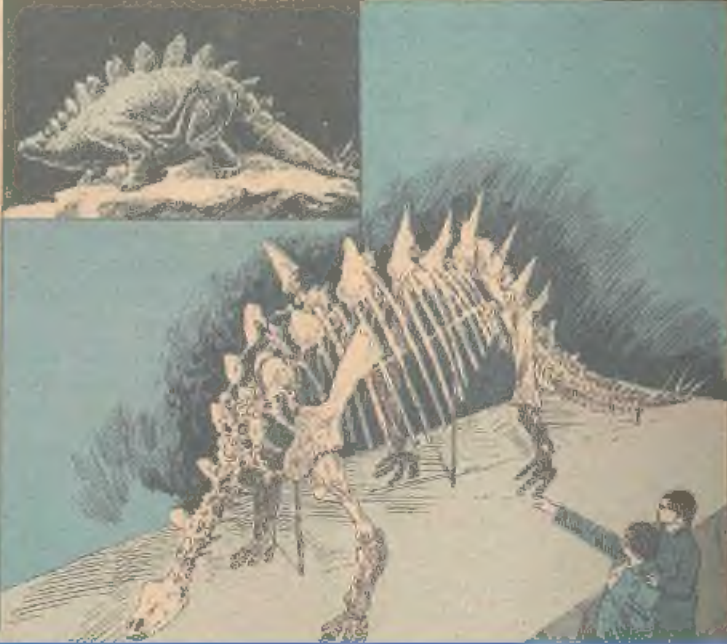
एखादे द्याह देखील पाडता येत नाही. तसेच कष्टाशिवाय कोणतेही काम साध्य होत नाही. विसाने दूड असावे. कापुड्याला काहीच साध्य होत नाही. काळजीपूर्वक काम कर आज करायला काम बघावर टाकू नकोस. शत्रू किती जंहान असला, संकट किती छोट असले तरी बेफिकीर राहू नकोस. साप ज्या घरात फिरतात त्या घरात निश्चितपणे झोप येऊ शकेल का? त्यांना डार तरी केलं पाहिजे किवा टोपलीत भाकून टाकले पाहिजे. तू प्रजेला सुखी कर. नाहीतर अजागलस्तनासारखा तुझा कारभार निरुपयोगी ठरेल. काळ सारं काही खाऊ गिळू शकतो, राने, मंत्री, सिंहासने, दरबार काळगर्भात अदृश्य होतात. म्हणून जिवंत असेपर्यंत प्रजे-विषयीच्या आपल्या कर्तव्याने पाळन कर.” या शब्दात स्थिरजीवीने कावळ्यांच्या राजाला ह्तिपदेश केला.

नेमनणे स्थिरजीवीने विलेत्या छलप्रा-प्रमाणे राज्य कर लागला.

१९८. कवचधारी राक्षसी पाल

त्रिचात विसृष्ट अक्षनेला अस्त्रिपंजर एका राक्षसी पालीचा आहे. हवेचिवाय (पीन) प्रोतात सापडलेला हा अस्त्रिपंजर आता पुन किन् प्रयुक्तिमय मध्ये आहे. कवचधारी राक्षसी पालीची ह्याच जगात अनेक शाही सापडली आहेत. परंतु आशियात त्यांचा पुरा अस्त्रिपंजर मिळाला. जाकहारी अमुनही ह्या राक्षसी पाली हाय मीटर लांब व सडीच मीटर रुच होण्या. त्यांचे दोळे पार लहान व पुढे पाय आखूट होते. ह्या पाली चयना कोटी वर्षांपूर्वी पृथ्वीच्या पाठीवर वाळत होत्या.

माया सरोवर

[१०]

[मायासरोवराच्या दिशेने लंगडा मंगलचर्चा करत असता, त्यासार जाडाच्या पांढ्यात लडखल बसलेला सारसी दिवला. त्याचा आर्तनाद ऐकून शिवसाधक व कनकराज महाराज तेथे जाऊ, त्याच वेळी लडखलांना पळवीत गंडधारावर बसून देवांना एकला पाहून वनमाणसाने शाळावस्त त्यांच्यावर उबी मारली. पुढे-]

लडखलांनी त्यांच्या नायकावर आलेले संकट पाहून चारी बाजूंनी एकदम येऊन आपल्या गदांनी वनमाणसाला बड-बायला मुरवात केली. कनकराज महाराजांनी आपल्या सैनिकांना हुल्ला करायला सांगितले. शिवसाधक आपले त्रिशूल वेऊन सापडेल त्याला मोसकू लागला.

भक्ता तऱ्हेने दोन तीन मिनिटे मयकर जकमक पाऊ असता वनमाणसाला चारी-

बाजूंनी गदांचा मार बसल्याने आणि तो अक्षर शाळ्याने ते बंधूद होऊन गंडधारावर खाली जमिनीवर पडले. त्या पाठोपाठ लडखलांच्या नायकाने गंडधारा सैनिकांच्या पुढे जाणून उभे केले व आपली गदा उगारून म्हणाला-“अरे ए मानव देहधारी प्राण्यांनो! मी कोण आहे असे वाटले तुम्हांला? मायासरोवराच्या सर्वाधिकारी लडखलराक्षसानाच आहे मी! मी आतां

जाऊन एकट्या पशुमुखीला सोडून बाकी सर्व कैद करून ठेवलेल्यांना बली देणार आहे, या गवेचा प्रहार करून!"

वनमाणूस वधाप चांगले गुडीवर आले नव्हते. ते हातबारे करून जोरजोराने दाट वाढून 'किच किच' करीत होते. त्याला गुडीवर अणभ्याचे काय करणे, आपला गुलाम झालेल्या एका जलवृकाला शक्य आहे असे वाटून सिद्धसाधकाने मान बळवून त्याला हाक मारून म्हणले—"अरे जलवृक सैनिका! कोठे आहेस रे? तू आपल्या जुन्या सायीदागत सामील होऊन गेलास तर नाहीस ना?"

ते ऐकून तो जलवृक पुढे येऊन सिद्धसाधकाला दंडवत करून म्हणाला—

मसतरी, जन्मापाळून गुलाम झालेल्या सेवकाच्या ही पुढे एक पाऊल असते त्याचे तो बिलेलं वधन कधी सोडत नाही, काय हुकूम आहे?"

"अरे वृकसैनिका! पहला तर जरा, वनमाणसाला फार लायले तर नाही? त्याला हात देऊन जरा उभा तर कर," सिद्धसाधक म्हणाला.

"मालक, अशा प्राण्यांना कवत प्राणाची मीतीच काय ती असते" असे म्हणत तो जलवृक वनमाणसाने जवळ गेला आणि डाव्या हाताने त्याची पान घट्ट धरून आणि त्याच्या डोक्यावर दगडी गदा ठेवून ओरडला—"तुझं दगडी डोकं फुटणार आहे बघ!"

दुसऱ्या क्षणाला वनमाणूस एक डरकाळी फोडीत उडी मारून वधे राहिले आणि त्याने जलवृकाला दोन्ही हातांनी धरून उचलून दूर फेंकून दिले. जमिनीवर तो आदळणार होता, परंतु काही सैनिकांनी त्याला अलगद वर धरले.

वनमाणूस त्याला घरायला पुन्हा धावले, तेवढ्यात सिद्धसाधकाने आपले त्रिशूल आडवे धरून त्याला अडविले व म्हणाला—"वनमाणसा! जाता मात्र हो! तुम्ही दोघे माझे सेवक आहा, वापसाव

चाडू वका." नंतर जलवृकाचा नायक गोंड्यावर बसून पळून जात होता त्या दिशेला पाहून म्हणाला—"आता या दुष्टाला कसे पकडायचे? तो भाया-सरोवरात पोचलाच म्हणावयाचा का? ते किती दूर आहे?"

देवधर्मा जवळ जाऊन म्हणाला—"साधका! मायासरोवर आता तेथे दूर नाही, सर्व माझ्या पाठीपाठ चला."

सिद्धसाधकाने होकाराची मान हलविली. देवधर्मा पुढे व त्याच्या पाठीमागून इतर सर्व निघाले. कनकाक्ष महाराज देवधर्माच्या वचळून जात त्याला बिचाळ लागले—"तो जलवृकताय म्हणाला की कोणत्या तरी एका पशुमुखीला फक्त जिवंत सोडणार, तो असे का म्हणाला ते नाही कळकळ गला?"

"महाराज, आपण जे ऐकतो व पाहतो आहो त्यावरून सर्व मायासरोवर जलवृक राक्षसांनी काबीज केले असावेसे दिसते आहे. पशुमुखी ही मायासरोवरेश्वराची मुलगी. जलवृकराक्षस तिला ठार काणार नाही म्हणाला त्याच कारण विशेष असा काही नाही. त्याला एक मुलगा आहे ना, तो गुंतला असावा तिच्या फंदात!"

"माझ्या मुलीशी, कांबनमालेशी लग्न करण्याचा विचार आणखी एखाद्या जल-

वृकाच्या मनात असू शकेल!" असे म्हणत असता कनकाक्ष महाराज घाबरल्यासारखे झाले.

"महाराज! आपण व्यर्थ घाबरून जाण्याचे कारण नाही. त्या मायासरोवराकडे शूर जयशील व स्वतः सरोवरेश्वर जाऊन बराच वेळ झाला."

देवधर्मा कनकाक्ष महाराजांना दगडे धीर देत होता त्याच वेळी जयशील इतरांबरोबर मायासरोवरापर्यंत जाऊन पोचला. ते सरोवर फार मोठे होते. त्याच्या चारी बाजूला उंच डोंगर आणि सरोवराचे पाणी होतं तेथेपर्यंत पसरत आलेले जंगल होते.

सहार करून त्यांच्या कैदेत पडलेल्या माझ्या भावाला-कांचनवर्माला आणि भावाभरी-वरेवर मामाची मुलगी पद्ममुखीला काचविले पाहिजेस!"

"मी एकट्याने सर्व जलवृकरांसाठी सहार करायचा? प्रयत्न करतो. तुझे वडील कनकाक्ष महाराज यांना क्वचन बिल्याप्रमाणे तुला व तुझ्या वडील भावाला जलवृकरांसाठी ह्यातून सोडविण्यासाठी मी प्राणपणाने युद्ध करीन. ती जबाबदारी मी घेतलो आहे." जयशील म्हणाला.

जयशीलने ते म्हणल्याबरोबर मामा-सरोवरेश्वराने पुढे येऊन त्याचे दोन्ही हात आपल्या हातात घेऊन म्हटले-"जयशील! मी हिरण्यपूरच्या महाराजांच्या दोघां मुखांना अपहरण करून आणवले म्हणून काही मोठा अपराध केला; अशी समजूत करून घेऊ नकोस. मी मकरकेतूला पाठविले होते ते फक्त राजकुमार कांचनवर्मा घालाच घेऊन आणायला त्याने मूर्खपणाने, कांचनवर्माबरोबर त्यावेळी दृष्टीस पडलेल्या कांचनमालेला मुद्दा अपहरण करून दोघांना इकडे पाठवून दिले. त्यावेळी राजाच्या सैनिकांच्या हाती जखमी झालेला मकरकेतू तुम्हाला दिसला होता आणि आणखी काही लोकांचे मरण केले होते."

"ते कळले, परंतु कांचनवर्माला अपहरण करून घेऊन येण्यात तुझा काय हेतू होता?" जयशीलने विचारले.

"त्यात किंवा असे गुपित कांहीच नव्हते व नाही. मला एकुलती एक मुलगी आहे, पद्ममुखी. तिच्याशी त्याचा विवाह करून देऊन हिरण्यपूरला पाठवून भावने व हे सरोवराचे राज्य त्याला देऊन टाकून स्वतः कोठेतरी विश्राम घ्यायचा मत्ता विचार होता. परंतु पद्ममुखीने कांचनवर्माशी विवाहाला ती तयार नसल्याचे सांगितले." मामासरोवरेश्वर म्हणाला.

तो म्हणाला त्या सर्व गीष्टी विश्वास करण्यासारख्या असल्याची जयशीलची खात्री झाली. कांचनमाला पाण्यात मेली आणि एक कमलनाळ तोडून घेऊन आली. तिने ती राबून पिळला आणि त्याच्यातून झालेला रस कपाळाला चोळून म्हणाली-"मामा म्हणाले ते सर्व खरे आहे. आता मामासरोवराचे गुपित सुद्धा सांगून टाकते. या सरोवरात वाढलेल्या कमळनाळाचा रस कोणीही कपाळाला लावला की त्याला पाण्यात राहता येते आणि तो आयुष्यभर पाण्यात जिवंत राहू शकतो."

"असं का! तर प्रत्यक्ष पाहूतोच!" असे म्हणत त्याने पाण्यात बुडी मारली.

आणि मकरकेतू तिघांनी दोन तीन मिनिटे जयशील वर येईल म्हणून वाट पाहिली. परंतु पाच सहा मिनिटे झाली तरी तो बाहेर न आलेला पाहून खर्चात आली कांचनमाला घाबरून आऊन म्हणाली-"जयशीलला काय बरे झाले असावे? जलवृक राक्षस दबा घेऊन बघून असणार आणि त्यांनी त्यांना पकडले तर नसेल?"

परंतु क्षणाघात पाणी डबळून सारखे झाले. जयशीलने एका तरुण जल-वृकाला मान घेऊन वर आणले आणि त्याला फराफरा काळावर ओढीत आणून टाकले. त्याला पाहताच मकरकेतू म्हणाला-

"मोझे मापल्याला दवा मोजे मोजे"

सापडला वर! हाच तो जलवृकनाथाचा मुलगा! कैद करून ठेवलेल्या आपल्या लोकांना ह्याच्या वापाने काही त्रास दिला तर ह्याला उभा चिरून काढायचा!"

काय रे, तू पाण्याच्या बुडाशी लपून राहून आमचे सर्व सभाषण ऐकत होतास नाही का? तुझा बाप तो दुष्ट जलवृकनाथ कोठे आहे?" मायासरोवरेवराने तलवार वर उचलून विचारले.

"माझे बाबा वंगलात आलेल्या कोणत्या तरी राजाला आणि कोपालिकाला ठार करायला गेले आहेत. परत येऊन तुम्ही सर्वांना ठार करून कावळ्या गिधाडासमोर टाकतील."

"ते नंतर पाहू. अंघन हे सांग, कांचन-वर्मा आणि पद्ममुखी कोठे आहेत?" जयशीलने विचारले.

"त्यांना कोठे गुप्त जामी कैद करून ठेविले आहे, ते एकट्या माझ्या बाबांनाच माहीत आहे." तरुण राजस म्हणाला.

इतक्यात दुसऱ्या ओरडा ओरडा व घोड्यांच्या टापांचा नावाज ऐकू येऊ लागला. सर्वांत आधी गेंड्यावर जलवृकनाथाचा राजा व त्याच्या पाठीमागून जलवृकांची एक टोळी आपापल्या दगडी गदा हवेत फिरवीत येत असलेले दिसली आणि "गुप्तचूप शरण मागा!" असे ओरडू लागली.

लगून जयशील मकरकेतूला म्हणाला- "मकरकेतू! तू आपल्या जलप्रहारा खूण करून सोडेने या जलवृकराक्षसांच्या पोराला उचलून वर घरायला सांग!"

मकरकेतू ओरडला- "जलप्रहा!" आणि खूण केली. त्या बरोबर जलप्रहाने तरुण राजसाला सोडते उचलून आकाशात अघात्री घरले.

जयशील त्याच्या बाजूला येत असलेल्या जलवृकांना ओरडून म्हणाला- "बरे दुष्टानो! तुम्ही आमच्यावर हल्ला करायला आलात तर सर्वांत आधी तुमच्या नायकाचा पोरगा मारून घ्या!"

त्याच वेळी पाठीमागून वनमाणसावर बसून वेगाने येणारा सिद्धसाधक वोरडला- "महाराज! आपल्या सैन्यासह या दुष्टांच्या चारीबाजूनी घेरा घ्याला. तो पक्षा, जयशील!" म्हणत साधक त्याच्या जवळ आलेल्या वनमाणसावरून उतरून उभा राहिला.

जयशीलने त्याच्याबरोबरच्या सर्वांची ओळख करून दिली. तेवढ्यात जलवृकराक्षसांचा नायक गेंड्याच्या पाठीवर उभा राहून हातातली दगडी गदा दूर फेकून वेत ओरडला- "मी आपल्या अनुयायांसह शरण मागतो आहे, तुम्ही कैद केलेल्या माझ्या मुलाला ठार करू नका. मी कैद करून ठेवलेल्या तुमच्या सर्व लोकांना आत्ता पैसे बोलावून माणायला पाठवितो."

त्याच वेळी जयशीलच्या जवळ कनकाक्ष महाराज आले. कांचनमालेने घाबत जावून वरिळांना मिठी मारली म्हणाली- "बाबा! मायासरोवरेवर मामाला कोणत्याही प्रकारचे नुकसान होईल असे काही करू नका. झाल्या गोष्टींबद्दल ते पन्नासाप करीत आहेत."

"त्याचे मुलगी पद्ममुखी तुमची वून व्हायची होती. परंतु मध्येच माझी शिकली." असे म्हणत जयशील हसू

"पद्ममुखीच्या मनात काय आहे, ते मला माहीत आहे. तिला देवशर्माशी विवाह करावयाचा आहे." कांचनमाला म्हणाली.

देवशर्माने जलवृक राक्षसांच्या नायकाचे दोन्ही हात मागच्या बाजूला बांधून ठेवले व चार सैनिकासह जयशीलजवळ येऊन म्हणाला- "ह्या दुष्टाने बंदी करून ठेवलेल्या पद्ममुखीला व कांचनवर्माला आणण्यासाठी आपल्या अनुयायांना पाठविले आहे त्यात काही तबावी नवानी भयं वाटतं मला."

"काही लबाडी झाली तर हा याच्या मुलाबरोबर जलप्रहाच्या पायाखाली

मुमारे पंधरा मिनिटांनी चार जळवकां-बरोबर कांचनवर्मा व पद्ममुखी येत असलेले दिसले. त्यांना पाहून कनकाक्ष महाराजांना आणि मायासरोवरीश्वरांना अपार आनंद झाला.

सिद्धसाधकाने जयघोष केला-“जय महाकाल! मी आता येथे एकले त्यावरून पद्ममुखीचा दैवतमोडी विवाह निश्चित झाला म्हणायचा. शुभ आशीर्वाद! आता कांचनमाले विषयी?”

कनकाक्ष महाराज जयशीलकडे बळून म्हणाले-“अधरप जालेल्या माझ्या मुलांना सोडवून आणणाऱ्या सूरवीराला मी अर्ध-राज्य देईन असे जाहीर केले होते. ते काम जयशीलने करून दाखविले व महा पराक्रमी म्हणून त्याने अपार कीर्ती मुझा मिळविली.”

“कांचनमाळा त्याच्यासारख्या पराक्रमी पुत्राचा योग्य आहे! होय की नाही कांचना?” साधकाने विचारले.

कांचनमाळा लाजेने मान खाली मालून झडिलांच्या मांड आक्रम उभो राहिली.

सिद्धसाधक संवसारी हसत म्हणाला-“जयशील व कांचनमाळेचा आणि दैवतमोडी व पद्ममुखीचा हे दोन्ही विवाह हिरण्यपुरला मोठ्या घाटामाटाने ज्हायला हवेत! तर सर्व जस्ता निघा!”

“साधका! आणि तू रे?” जयशीलने विचारले.

“मी या मायासरोवरीश्वरा काठी आणखी काही दिवस महाकालाची आराधना करणार आहे. थंय राहणारे जळवकरासत आणि नरभक्षक जातीचे लोक माझे दाम व शिष्य होतील!” असे म्हणत साधकाने आपले शूळ वर उचलून धरले.

जयशील, कनकाक्ष महाराज आणि मायासरोवरीश्वर आपापल्या मुलांबरोबर व अनुयायांबरोबर तेथून निघाले. काही अंतर चालून गेल्यानरीनर जळवक राक्षस व साढाझुडपावाड तपलेले नरभक्षक लोक सिद्धसाधकाच्या चारीबाजूचा घोंढका करून उभे राहिले व त्याचा जयघोषकार करू लागले आणि नाचू लागले. (संपूर्ण)

भुतांची कर्ममुक्ती

विक्रमार्तिच्याने आपला हड्ड सोडला नाही.

तो झाडाजवळ गेला प्रेत खांद्यावर काढून घेतले आणि नेहमीप्रमाणे मीन होऊन स्मशानाच्या त्रिकोने चालू लागला, तेव्हा प्रेतात बसलेला कैताळ त्याला म्हणाला-“राजा! तू एवढे वजन करील आहेस ते स्वायत्ताळी की निस्वायत्तबुद्धीने ते मला माहीत नाही. परंतु पूर्वी पर्वत भावाच्या एका माणसाने तोंडओळखबुद्धी नसलेल्या एका माणसाला मदत केली होती. मी तुला त्याची गोष्ट सांगतो लक्ष देऊन ऐक.” असे सांगून वेताळ गोष्ट मागू लागला.

कार पूर्वीची गोष्ट आहे एका लहानशा गावाच्या टोकाळा गरिबांच्या झोपड्या होत्या. एका झोपडीत अमदी दरिद्री वसा पर्वत तावाचा माणूस व त्याची बायको जिवंत बसत. त्याच्या झोपडीला लागून

नेपाळ

Fullscreen 127

बायको म्हणाली त्यान पर्वताला खोटे काहीच दिसले नाही. कारण तो म्हातारा रात्रंदिवस खोकत पडलेला असे व पर्वताला मुळीच झोप लागत नसे. त्याचा मळा दाबून त्याला त्या कण्टातून मुक्त करावे म्हणजे आपल्याला शांत झोप लागेल व कदाचित् त्याबद्दल आपल्याला पुण्यच लागेल असेही त्याला वाटले.

इतक्यात एक विचित्र गोष्ट घडली. एके दिवशी रात्री म्हाताऱ्याच्या खोकल्यामुळे झोप घेत नाहीसे वाटून पर्वत कोठल्यातरी झाडाखाली पडावे असा विचार करून निघाला. झोपडीच्या बाहेर गाळून टाकताच त्याला एक विचित्र आकृती दिसली. पर्वत ते त्याला विचारले—“कोण तू?”

ती व्यक्ती म्हणाली—“मी आहे भूत!” ते ऐकताना पर्वताला आपावगस्तक घाम सुटला. थरथर कापत त्याने विचारले—“काय पाहिले तुला?”

“या गावोड्यात पैसे आहेत. त्या म्हातऱ्याला शहरात घेऊन गाळून या पैशाचा उपयोग करून त्याचा झोपघोषचार कर.” ते भूत म्हणाले.

इतक्या परोपकारी भूताला पाहून पर्वत तो म्हाला असल्याचे पार विसरून गेला व

कोव वैष्याचे कारण काय? जिवंत माणसांपैकीमुढा त्याला कोणी विचारीत नाही?”

भूताने त्याचे उत्तर म्हणून पूर्व कथा सांगितली. म्हणाले—“तो म्हातारा किती थोर पुष्प आहे. तुला त्याची कल्पना होणेच कल्प नाही. तो एकेकाळी फार श्रीमंत होता. त्याहून मोठी गोष्ट म्हणजे तो एक कार सोळा दानी आहे. मी एका लक्षाधीशजवळ नोकरी करीत असे. एकदा माझ्या बालकाने मला दहा हजार बराह देऊन शहरातून काही मूल्यवान वस्तू खरेदी करून घेऊन यायला सांगितले. मी एका धर्मशाळेत उतरलो होतो. रात्री ते पैसे चोरीला गेले. माझ्या भालकाचा माझ्यावर पूर्ण विश्वास होता. चोरांनी पैसे चोरून नेले असे मी जाऊन सांगितले तर माझा शिष्यतळवीपथावद्दल आपल्याला दोष लागेल. आणि जर मालकाने माझ्या म्हणण्यावर विश्वास केला नसता तर मला मरण येणं बरं वाटले असते. म्हणून मी नदीत उडी टाकून आत्महत्या करण्यासाठी निघालो. नदीतून मला चार जणांनी मिळून बाहेर काढले. जीव टाकला का गेला होतास रे, म्हणून दहा जणांनी विचारले व मी खरे तेच उत्तर दिले. परंतु

एका तटस्थाने मला आपल्या घरी बोलावून नेले व मला गुप्तपणे दहा हजार बराह देऊन, समजावून सांगितले की इतकी मोठी रक्कम जवळ ठेवून धर्मशाळेत राहणे धोऱ्याचे असते. नंतर त्याने, पुन्हा कधी त्या गावाला आल्यास त्याच्याच घरी उत्तरायला बजावून सांगून मला प्रेमादराने निरोप दिला. तो तत्क्षण हा म्हातारा आहे. मी जिवंत असेपर्यंत कधी त्याला पुन्हा भेटू शकलो नाही. मर्यादरी मला मरण आलं व मी त्याचे कर्ज फेडू शकलो नाही, म्हणून मी भूत झालो. त्याची अशी स्थिती झालेली मला कळली. म्हणून मी

आणखी एक झोपडी मोडकळलेल्या स्थितीत होती. त्या झोपडीत एक म्हातारा येऊन राहू लागला. तो म्हातारा रोषी होता. त्याला मूलबाळ किंवा दुसरा कोणी नातेवाईक नव्हता. गरीबीमुळे त्या म्हातऱ्याला काही मदत करण्याच्या स्थितीत पर्वत नव्हता.

ती गोष्ट तो तोंडापाटे बोलला की त्याची बायको त्याला म्हणे, स्वतःचे पोट भरायचे मारमार आणि गावातल्या गरिबांचा उद्धार करायला निघालात! गेल्या जन्मी केलेल्या पापाची फळे ती भोगतो आहे. आज उद्याच तो राम म्हणेल

दुसऱ्या भूताने पर्वताला आणि एका पेशाची पिशवी दिली.

पर्वताने बारंबरांचा कित होऊन दुसऱ्या भूताला विचारले—“तू म्हातान्याकडून कर्ज कां घेतले होतेस?”

दुसऱ्या भूताने त्याच्या कर्जाचे वर्णन केले,—“माझ्यावर कुटुंबाच्या बोळा मार होता. प्राप्ती फारच कमी. माझ्या पांच वर्षाच्या मुलीला जोंबावरचे दुकण आले. गहरात मुलीचे ओंबव पाणी करणारे वंश भेटविले व मुलगी वानेल कसे मळले. वायकापोरासह गहरात गेली. एका वेगाला मुलीला दाखविले तर त्याने सहामहिने

औषधोपचार करायला लागले आणि पांचसह्या हजार बराह तरी खर्च होविला असे सांगितले. निव्वार गहरात खचूटुब इतके क्षिप्त रहायचे म्हणजे आणि पांचसह्या हजारोचा खर्च मुलीची आणाय सोडून मी राहत बसलो. शेजारीच एक मध्यम वयाचा माणूस राहत होता. त्याने येऊन चौकशी केली. मुलीच्या निव्वारपणा पेशा जारत आहे का, असे सांगून माझ्या हातात त्याने दहा हजार बराह आणून दिले. सह्या सह्याने मुलीचा औषधोपचार झाला व मुलगी वाचली. परंतु त्या माणसाचे कर्ज तसंच राहून गेले. म्हणून मेल्यावर भूत

मुझ्या शेजारचा म्हाताराच आहे. पिश्याच पोतीतून चुटका व्हावी म्हणून मी आलो आहे.”

असे सांगून व पेशाची पिशवी पर्वताला देऊन दुसरे भूत अदृश्य झाले.

पर्वताने दोन्ही पिशव्या वायकोला जागी करून दाखविल्या व विचारले—“काय-ग, तू इतके पैसे जन्मभरात कधी पाहिले आहेस का?” पैसे कसे मिळाले हे कळव्यावर वायको म्हणाली—“पेशाने हा म्हातारा वाचणे शक्य नाही. आपल्यासमोर अजून सर्व आयुष्य आहे. आपल्याला मूल होतील, त्याची लग्नकार्य सगळी व्हायची आहेत. आपणच हे पैसे ठेवून घ्यावेत!”

“छे, छे! म्हातान्याला देऊन टाकू या!” पर्वत म्हणाला.

“एक पिशवी म्हातान्याला देऊन एक आपण ठेवून घेऊ!” वायको म्हणाली.

पर्वत बराच विचार केल्यावर म्हणाला—“नको!” आणि त्याने दोन्ही पिशव्या त्या म्हातान्याला देऊन टाकल्या.

येथवर गोष्ट सांगून वेताळाने विचारले—“राजा, पर्वताने तसे करण्याचे कारण त्याची नित्याचे कुडी होती की भूताने दिलेल्या भनाला हात लावायला तो म्हाला? या प्रश्नांची उत्तरे माहीत असून तू दिली नाहीस तर तुला परिणाम माहीतच आहे. तुझ्या डोक्याची शंभर शकले होऊन तुझ्याच पायांवर खोळ लागतील.”

विक्रमादित्य म्हणाला—“दोन्ही पैकी एकही कारण नाही. एका माणसाचे कर्ज घेऊन ते फेडू न घकल्यामुळे मेल्यावर पिश्याच येनी मिळाल्याच त्याने ऐकले होते. त्याला भूतांनी दिलेले वन त्या म्हातान्याचे होते. ते वापरले तर त्या म्हातान्याचे कर्ज आपल्या डोक्यावर बसणार व त्यामुळे आपल्याला पिश्याच येनीत आणे लागणार, या भीतीने पर्वताने दोन्ही पिशव्या म्हातान्याला नेऊन दिल्या.”

अशातऱ्हेने राजाचे मीन भंग होताच वेताळ अदृश्य झाला आणि हाडाळा जाऊन लोंबकळू लागला. (कल्पित)

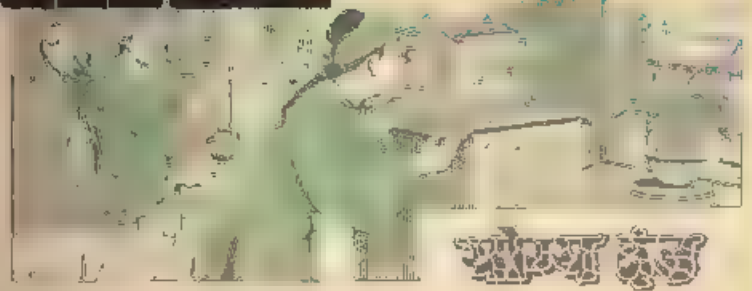
नीतीरीत एकच

राजू एका गवळ्याचा मुलगा होता. बापाच्या हाताखाली मिळून त्यानेमुद्धा गवळ्यांचा पंधरा केंडा आणि चार पैसे असलेले ते पाहून त्याच्याच जातीच्या सोमू गवळ्याला एका श्रीमंत गवळ्याने आपली मुलगी देसू हिचे स्वाक्याशी लग्न करून देऊन आपला मुल इतरत जावयाच्या बाधी निहून दिली आणि स्वतः नावयानाचेच येऊन राजू सांगला.

राजूकडे बाकड होऊन गेलेल्या गवळ्या गाई होत्या, त्यांना कसापाला निवून घेऊन ऐकली होत्यांना गोठपालाच बांधून पोर्गीत बसे. ते पाहून येसू तन्याला म्हणाले "मरणाचा गाईच पोषण करणे पुकारक नाही का हो? त्यांना कसापाला विकून टाकून तर तर १५ तरी मिळतील." राजूने तिच्या समजवून सांगितले की त्यांनी आमुच्यापुढे येऊन येऊन येऊन म्हणतारपी त्यांचे पोषण करणे आपले कर्तव्य नाही का? येसूला ते मान्य झाले नाही.

दुसऱ्या दिवशी राजू साह्याला म्हणाला-"सामा! तुमची सेवा करणं म्हणजे ज्येष्ठ ठरं हातो आहे! तेव्हा तुम्ही स्वतःचो काय ती व्यवस्था करून घ्या." येसूने आम्हाला त्याचा पद इस्टेट स्वतःच्या हावी करून घेऊन त्यांना घराबाहेर पाठविदार काय? ही काय नोहे हो हो.

"बाबा तुम्हीच गोती तर कला सिकरिसोस!" राजू म्हणाला. त्यानंतर येसूने आकड गाईची बोष्टक कधी काढली नाही.

चीन शांतली ही एक गाव आहे. चियांग व चुंगवान हे दोघ राजारी राजारी म्हणून असत. चंगवान चिक्कु हाता चियांगला मुंगतानच्या चिक्कु पणाचा फार लाड होता. एकदा चियांग एक गमतीदार बाहुत्याची पेटो भाड्यान घेऊन आला.

ती पाहून चुंगवानतमुद्धा ती पेटो चिटागजवळ घेऊन घेण्याला सांगितली.

तेव्हा चियांग म्हणाला "तू आहस चिक्कु दानान दमडी घेऊन वसणारा! याच्या बहाल तू परत मला काही लागल्यास टाकला तर अमशील तर तुला मी हा बाहुत्याचा पेटो देईन. परंतु ती तू आमच्या परांतच वसून पाहिजी पाहिजेस."

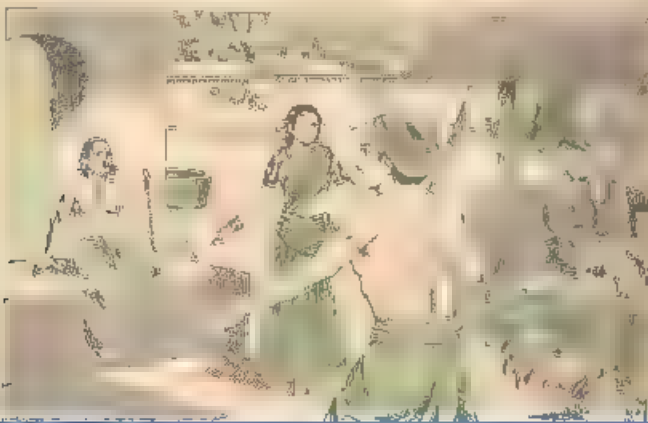
चुंगवानन तो अट मान्य केली आणि चियांगच्या घरी जाऊन पेटोला बाहुत्याचा खळ पाहिला.

त्यानंतर एकदा चियांगला बरातली जमीन सारखी करावयाला घम्मीसाची गरज पडली. चुंगवानजवळ घम्मीस होते सामान्यपणे तो आपली वस्तू कधी कोणाला देत नसे. परंतु बाहुत्याची पेटो पहावयाला घेताता पुढे कधी कधीची गरज असल्यास देईन याची वबली दिली होती म्हणून चियांग त्याच्याकड घम्मीस मागावला गेला.

त्यानेचो चुंगवान घर्षण हाता चियांग त्याला म्हणाला "अरे, चुंगवान थोडावेळ मला तुझ घम्मीस देतास का?"

"बे फी, मको म्हणजे का? परंतु तू ते आमच्या बरातच वापरले पाहिजेस!" चुंगवान म्हणाला.

ते उत्तर ऐकून चियांग चिडला. पण काही बोलला नाही. त्याच्या या चिक्कुपणाची खोड मोडली पाहिजे आणि याची

कान उघाडणी केली पाहिजे असे त्याने ठरविले

चुंगवानजवळ एक बकरी होती. जाठ वड्याच्या बाजारात ही नेऊन विकण्याच त्याने ठरविले. बाजाराच्या आयर्बे म्हणजे एक कालवा ओलांडून जावे लागे. चियांगने त्या कालव्यावर फळांचा एक पूल बांधला होता. तो पूल पार करणाऱ्याला सगळे तो माणूस असो की जनावर प्रत्येकी एक पैसा द्यावा लागे. चियांगचा त्यावरचा उदर निर्वाह चाले.

बकरी व्यायला झाली होती तेव्हाच चुंगवान तिला विकायला निघाला. गाभण बकरीला चांगली किंमत मिळेल असे त्याला वाटले होते. त्याने स्वतःसाठी व बकरीसाठी म्हणून एकेक पैसा भाडे दिले व चियांगजवळून पावती लहून घेऊन निघाला.

परंतु कालवा पार करताना पुलावरच बकरी व्यायली. चुंगवानला फार आनंद झाला कारण कुलावर पाय ठेवण्यापूर्वी

व्यायली असतो तर कोंकणासाठी एक पैसा जास्त द्यावा लागला असता.

कातवा पार केल्याबरोबर चुंगवानने कोंकणासाठी उचलून सांघावर घेतले आणि बकरीला ओडीत पुलावरून उतरवू लागला. परंतु चियांगने त्याच्या हातातून कोंकणा ओढून घेऊन चुंगवानला बकरी घेऊन जायला सांगितले.

चुंगवान कोकण त्याचे असल्याबद्दल भांडू लागला. चियांग म्हणाला—'ताही माझे आहे.'

लोकांना या भांडणात रस वाटू लागला. दोघांचे भांडण चालू असत लोक जमले. जमलेल्या लोकांना चुंगवानने श्राव करायला सांगितले.

चियांग म्हणाला—'पावती पहा, तीत फक्त मू आणि बकरी आहे.'

सर्व चियांगच्या शापूनच बोलू लागले. कारण चुंगवानचा चिक्कूपणा सर्वांना माहीतच होता. त्याच्या त्या विचारी चांगलीच अहल बदली, सर्वांना तेच दिसू होते.

सर्वच मोठे अन् भाबडे

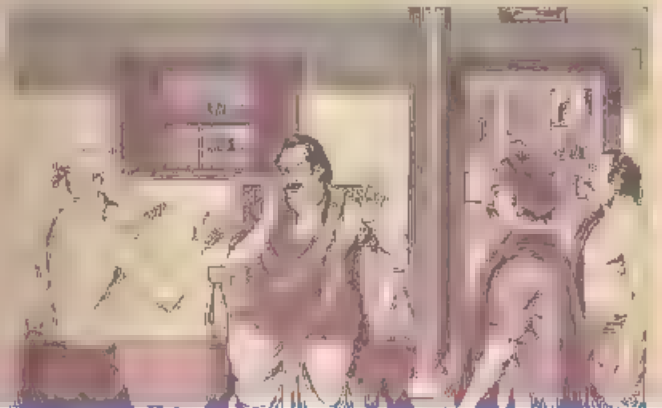
श्रीधर बाबणे गावकरी सर्वच मोठे व बाबडे होते. त्यांना गाव कुळकर्णी हागे ते प्रमाण व धर्ते वाटे. कुळकर्णीने दिवस म्हणजे पाटसांच्या शाखावरही त्यांचा तसाच विचार.

कुळकर्णी गावकऱ्यांना संगत की त्यांना बरोबर सहाराच स्वभास घेतात आणि ते यत्ना देतात तसे मी करतो.

एकादा कुळकर्णीला उजाडल्यावर दु:खी व उदास होऊन बसलेले पाहून काही जणांनी कारण विचारले.

तेव्हा कुळकर्णी होळ्यातून पाणी काढून म्हणाले—'बाज महाराजांनी स्वभास बघत दिले नाही. त्यांनी पालोक यमन केले, हाच त्याचा बर्क !'

महाराजांच्या मृत्युची बाती गावात बोंबपाच वेळात पसरली. धर्म गावातल्या कचेरीजवळ जमून मृत महाराजांचे कौतुक करीत अजून डाळू लावले. ते कुळकर्णी पायीच निघून घाऊने आ म्हणजे 'हजाराना कुट्टी एवढे शोक भारता आहा ? महाराज एवढ्यांची मेल नाहीत. काय घाऊनर ते स्वभास माझ्याला बोलत होते. म्हणून त्यांना कुळकर्णींना स्वभास बघत बाबसा वेळच मिळाला नाही !'

वैकुण्ठप्रभसन

लक्ष्मीपतीने जमन पावे करीत आणत आ
समयी त्याला त्याच्या पापकर्माबद्दल
भीती वाट लागली त्याने केलेल्या पापां-
मुळ कित्येक लोक भुले होऊन त्याला
जायला धावतील अशी त्याने घास्ती
घेतली त्याला स्वप्नात मुते दिसत लक्ष्मी-
पतीने सन्यास घ्यायचे ठरवून बायकोला
बोलावून ते सर्व सांगितले

“तुम्ही गेलात तर मला तरी हा सर्व
संसार कसाता? मी मुढा तुमच्याबरोबरच
येते” लक्ष्मीपतीची बायको म्हणाली.

“करता सवरता मुल्या सन्यास घ्यायला
निघाका तर मी काय त्याला पहात निरोप
द्यायला येईन? मला मुढा बरोबर घेऊन
चल” म्हातारी आई म्हणाली

“एवढेच जण निघण्याची तयारी करू
लागले असता, या घरात मी एकटा राहू
का?” मुलगा म्हणाला

जापल्यावर जापल्या लोकांची एवढी
भाषा आहे हे पाहून लक्ष्मीपतीला परमानंद
झाला म्हणाला— तराण एक काम करू
या भी भाणखी कोंडे दूर जात नाही
गावाबाहेर एक मठ बांधून त्यात हरिमज्जन
करात राहूतो तुमच्या सर्वांच्या बरोबर
राहल्यासारखे होईल आणि कित्येक दिवसां-
पासून भाक्ष्या मनातली इच्छाही पूर्ण
होईल

तो ठराव घरात सर्वांना पसंत पडला
एका आठवड्याच्या आत गावाच्या
बेडीबाहेर एक पर्पकुटी बांधून जाधमा-
सारखी तयार झाली उत्तमोत्तम सेपाकी
नमण्यात बाले व राबंदिवस भजन होत
रहावे म्हणून मजदुरी किंवा दक्षिणा देऊन
लोकांना वैश्रवाणध्यात येऊ लागले. थचं
फार होऊ लागल्या पाहून लक्ष्मीपतीला
सुरवातीला वाईट घाटले, परंतु हे सर्व

जापल्याच शाळी तर होत वाहे, असा
विचार करून त्यान मनबि समाधान करून
घेतले

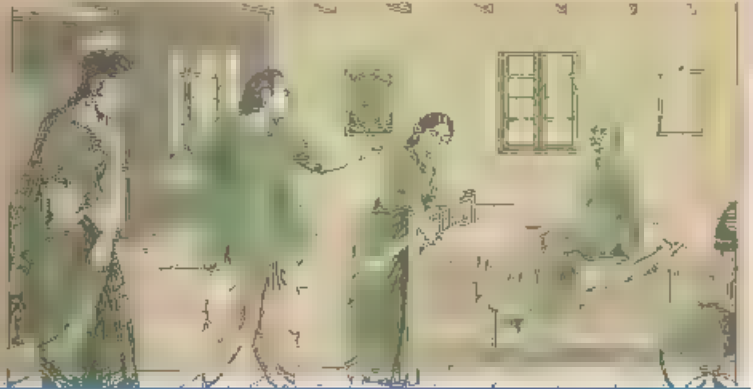
आश्रमाची स्थाती गावमर पसरली
प्रत्येक घरातले लोक मुलाबाळांना घेऊन
घररोज सायंकाळी आश्रमात येऊ लागले-
लक्ष्मीपतीला काय वाटत असेल हे सांगणे
घडीच वाढे परंतु बाहेरून येणारे लोक
मनान रात भजन होऊन जात

एके दिवशी रात्री लक्ष्मीपती भजन
करते सपत्यावर पंचपक्वानांचे भोजन करून
सोपला, तेव्हा त्यांना एक स्वप्न पडले
जेव्हा देवान प्रत्यक्ष दर्शन दिले व म्हणाला—
‘लक्ष्मीपती! तुझ्या मनातही जाल नसेल,
परंतु तू गावाच भलं केलेस! गवात माझ्या

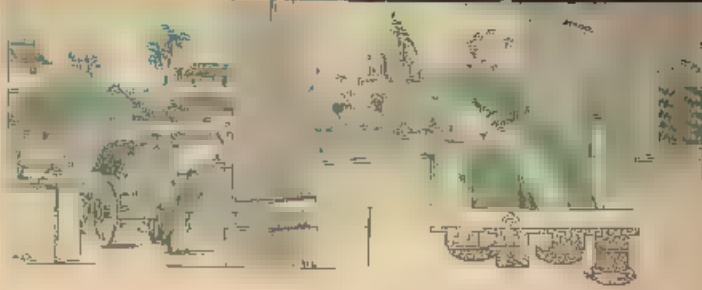
भक्ताची सख्या तू वाढविलीस! त्याच
प्रतिफल म्हणून मी तुला वैकुंठाला घेऊन
जायला उद्याच विमान पाठविले त्यात
वसून ये!’

लक्ष्मीपतीला आनंद गवनात भावेनासे
झाले त्याने जापल्या बायकोला बोलावून
ते सांगितले व म्हणाला “तु इतके दिवस
माझ्या पापापुण्याची वाटकरीण होऊन
माझ्याबरोबर सुखाने संसार केलास तुला-
मुढा मी बरोबर वैकुंठलोकी घेऊन जायला
आहे?”

“मी येते हो पण मुलाला एकटा सोडून
जाऊन मला एक क्षणभरही करमणार
नाही त्याला मुढा घेऊन जाऊ या बोलवा
त्याला बायको म्हणाली.

A painting of a man and a woman in traditional Indian attire. The man on the left is wearing a red dhoti and a white shawl, and is holding a small object in his hand. The woman on the right is wearing a yellow sari with a red border. They are standing in front of a white archway decorated with garlands. The background is a warm, golden-brown color.

त्या गावात हिरोजी हे एक श्रीमंत आणि हुशार गृहस्थ मानले जात त्यांना तीन मुलगे होते मोरेश्वर शेंकांची नावे अनुक्रमे चिंतामणी व मोरेश्वर अशी होती संगमिदात बांध बागल होते आणि बापाला शेतकामात चांगली मदत करत तिसरा रंगनाथ धोडा मंदबुद्धीचा होता हिरोजीला तहमी त्याचीच काळजी वाटे. रंगनाथाच्या मंदबुद्धीत काही फरक होतो का हे पाहण्यासाठी हिरोजीने सर्व तऱ्हेची औषध केली व संशोधन केले, परंतु सर्व प्रयत्न निरुपयोगी ठरले.

"आतां श्वातारपण झालं, मला काम होत नाही मोरले दोघे सवई जाहेत घेतो संभाळून सर्व काळजी काय ती रंगनाथीन त्यानं कसं व्हायचं हे त्या घरमेल्यालाच माहीत!" हिरोजी आपल्या एका मित्राला म्हणाला.

'रंगाकरिता तू काही करण्याची गरज नाही तू त्याच्यासाठी तो जिवंत असेपर्यंत त्याचा काही कामी पडू नये "यक्यचा व्यवस्था करून ठेव म्हणजे झालं." मित्र म्हणाला असा परिस्थितीत एकदा दारासमोर एक गाढी आंठळी गाढीतून शहर गावाच्या माणसाने मोरेश्वरचा उजवा पाय आखून बांधलेला होता.

"काय झालं? काय झालं रे?" हिरोजीने धावतून जाऊन विचारले.

"मोरया अन्धाच्या आंठवळत खाली पडला आणि पाय मोडून घेतलात! लगेच मऊत वैद्याला दाखविला तर वैद्यबुवा म्हणाले-"हाड मोठळ आहे, ते जोडणं वाता शक्य नाही" शहरने हिरोजीला सांगितले.

त्या वेळीच घेतून गाऊ या व चांगल्या एका वैद्याला दाखवू या. पैसा

आस म्हणजे झालं' हिरोजी म्हणाला.

'काही उपचार नाही हो त्याचा पांश बरा होणं शक्य नाही, असे वैद्यान रूप तपासून पाहून सांगितले. शक्य म्हणाला.

मोरू देखीक शंकराच्या स्वरात 'हा' हा 'हो' लावीत त्याचा पांश बरा होण शक्यच नाही असे अधीशपण दाखवीत म्हणाला-"होय बाबा! मी कायमचा लपटा झालो आहे हो" आणि रडला देखील, परंतु शहरात जाऊन वैद्याला दाखविण्यासाठी त्याने शिंपकाबा उस्ताद दाखविला नाही.

त्यानंतर वेळो अवेळी मोकळ आपल्या लग्नपणाचा उत्सव करून लग्नत बडिला. जवळ जाऊन रड-"बाबा! आता माझ पुढे कस होणार हो?"

ते पाहून हिरोजीला त्याच्याबद्दल सहानुभूती वाटण्याएवजी बोवासा द्याच यड.

गावच्या पाटलासमोर हिरोजी आपल्या इस्टेटीचे बांट करून मोकळा होणार हे सर्व गावकऱ्यांना कळले सर्वजण पाटलाच्या घरी त्या दिवशी जमले.

हिरोजी आपली कारव्याखालची बीस प्रकर अमीन, ब्रैल, नांगर वगैरे यांच्या

मुलाच्या नावी व वाकटाचा आणि मुलाच्या नावी जर्घे अर्घे बांट करून लिहून देतो, म्हणाला त्याच्याकडे असलेल्या सर्व गाई आणि घर मधला मुलगा मोरेश्वर माला घावचा विचार असल्याचे त्यात सांगितले.

हिरोजी म्हणाला ते ऐकून तेथे जमलेली सर्व मंडळी चकित झाली. सर्व गावकऱ्यांना त्याच अन्वय शिकविणारा हिरोजी आपल्या मक्क्या मुलाच्या बाबतीत असा अन्वय करील असे कोणाला स्वप्नातही वाटल नव्हते. तसे स्थाने कां करायच ठरविले असावे, त्या गोष्टीचा कोणाकही अदखल लागेना.

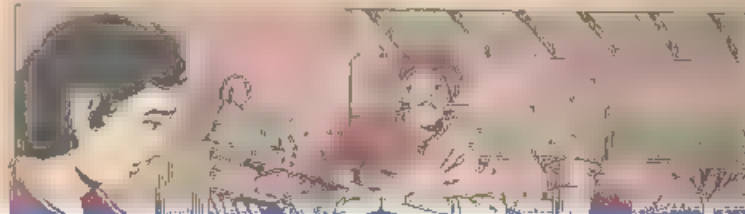
'बाबा, हा अन्याय आहे!' इस्टीनेला तीन चवुशीस वाटा त्या चौथेला वेळत मला अवघा वाग देण न्यायात्र नाही कोणताही बाप आपल्या मुलांच्या बाबतीत असा अन्याय करणे शक्य नाही. तुमच्या हातून हा अन्याय करविणारा कोण तो यशज अमला पाहिजे त्याचे नाव तरी मागा त्याचे काळाज काहेर काढतो असे म्हणत मोठे दान और दानेत आपल्या वडील भवाराड डोळे वगळत पाहू लागला

हिरोजीने एकदा तेथे अमलेंक्या मंडळी कडे पाहिले व म्हणाला होय! मोठे म्हणाला ते खरे आहे गो वसा अन्याय करायला निघालो त्याला कारभ असलेली व्यक्ती देखेच हुजूर आहे. त्याचे नाव नारायण लहानपणापासूनच मोठ्ठ्या नगर पेशावर बास्त भद्रबुद्धीच्या रत्नाबाची मी बाजू घेई ती गोष्ट मोठ्ठ्या आवडत नसे इस्टीनेचे वाटे होण्यापूर्वी माझी सहानुभूती आपल्या बाजूला वळवून घेण्यासाठी मोठ्ठे

सोम केले या कामी त्याला सवलत कर शाच्या शकूरला आणि वंजाला त्यात पैसे सुद्धा चारल प्रथम मला वाटलं की मोठ्ठ्या पाय त्वरीतरच मांडला आहे परंतु लोकरच मला खर काय ते सब कळल इस्टीनेचे वाट होईपर्यंत तो पायाची पट्टी सोडणार नाई हे आठवूनच मी वाट करण्याची गोष्ट काढली मला मोठ्ठ्यावहल बहान भूती वाटण्याएवजो त्याची चीडच जास्त झाली."

पाटील मोठ्ठ्या म्हणाले "काय हे तू खराखरच लगडा व दगू असतील तर तुम्हा बापांने तुम्हासाठी म्हणून दिलेला वांटा न्हांगलाच आहे को! पाय नसेल तर शेत कसे हे नागरणार तू? घरात स्वस्थ वळून रहा"

आपलं सोम गाहेर पडल व त्याचा फाकदा न दहात्यान आठवून मोघन पायाची पट्टी सोडली व म न खलं घालून दाढी पायांनी तंघून चालत निघून गेला

नेसर्गिक इच्छा

एका वेळाच्या दरवारी विदूषकाला मुलगा नाही नाही म्हणता चाक्रीशी उत्तल्यावर एक मुलगा झाला बाप त्याला पथपाण्यापेक्षा जास्त पातून त्याला सुखी करण्यासाठी काय वाटल ते करावता तयार होता तो आपल्या मुराणा दररोज पैसे देत असे ते पैसे जाकं करून वी मुलगा त्याला काय वाटेज ती वस्तू घेई वरीत असे

असा तऱ्हेत साडात बाडविन्याने मुलगा बोडा चढेच आला मुलाचा तो चढेनपणा पाहल बापांना राग येई एकदा त्याने जोराने त्याच्या मूकुटात दिवो परंतु इमच्या अशा-अशा वाक्याने दृष्ट्य कळवळून त्याने कधी मुलाला एका वाटाने से कोनला नन्वुला रागिण बाळ त्याने त्याच्या पांढारीत घारसी

नंतर त्याने मुलाला जवळ आवन बसून त्याला प्रमाने एक श्यावा देत विचारले बाळा तुला लागलं का रे? काय वाटलं रे तुला?" राग सैत्याचे डाखवियाठी ते म्हणाला

मुलाचे होषियारीची माग हजकिली

"काय वाटल रे? बापांने विचारले

'तू दररोज बले मारीत पाहिलस तर बरे' मुलगा म्हणाला

राजकन्येचे चातुर्य

विदर्भ देशाची राजकन्या रत्नशंजरी एकदा आपल्या सर्व सलीदामिबरोबर वनविहाराला गेली. अमता तेंबल्या सरोवरात तिने स्नान केले. ती त्या बाजूला जेव्हा उच्ला येई तेव्हा तेव्हा त्या सरोवरात स्नान करीत असे. त्या दिवशी स्नानाला उतरण्यापूर्वी तिने आपले हवे दागित कापून एका जागी ठेवले. काही वेळ जलक्रीडा करून ती काठावर आली व दागित अंगावर झालू लागली तेव्हा करगळीत घालायची हिऱ्याची अंगठी नसल्याचे आढळले. तसे पूर्वी कधी झाले नव्हते. इतर राजकन्या स्नान करीत असताना त्या बाजूला कोणी बाल तर त्याला अडवावला तिच्या सली व दासी होत्या. अर्थात् अंगठी कोणी दासीनेच चोरलेली असणार हे स्पष्टच होते. अडती घतली अमती तर अमठी मिळाली असती. परंतु एकटीने केल्या

चुकी बदल सर्वांची झाली घेणे राजकन्येला बरे वाटले नाही. कोणाला ही व विचारता न दुसऱ्याचा चोर कसा मिळणार? राजात घातांची उत्तरे मागणारे ज्योतिषी होते. कांटे चोरी झाली तर राजकरी ज्योतिष्याकडून चोराने तब तब विचारून घेतली. गणत राजकन्यास अतः काव्या ताही ऐकली होती. तसा तिचा असल्या ज्योतिष्यावर बौद्धदेखील विश्वास नव्हता. परंतु असाच एखाद्याच्या मदतीने चोराचा शोध काढता येईल असा तिला विचार केला.

अंतःपुरातील बायला एक ज्योतिष्याचे नाव सांगून म्हणाल्या—“त्याला विचारले तर तो अंगठी कोठे आहे, हे बरोबर सांगेल.” राजकन्येने कोणाला नळू व वेता त्या ज्योतिष्याकडे निरोप पाठविला तो राजकन्याला एकांतत येऊन भेटला.

हातातील बिल्वर बाज सकाळपासून बसत नाही कोणी काढून नेला असेल सांगू सकाळ का?”

ज्योतिष्याने काही वेळ उम्या आडव्या देवा काढून काहीतरी गणित केले व म्हणाला—“राजकुमारी! तो बिल्वर अलापर्यंत कित्येकाच्या हातून निघून गेलेला आहे. आपली पंधरा दिवसांनी तो आपो आप आपल्याकडे चालून येईल.”

“सगळ खोटे! माझा बिल्वर चोरीला गेलाच नाही मी फक्त तुमची परीक्षा घेऊन घेतो आहे. बिल्वर हा ज्योतिष्याच्या हातातून गेल्या आहे तो अंगठी ती माझ्या दासीपैकीच कोणीतरी उचलली आहे, चोराला पकडावला तुमचे ज्योतिष्य पुरणार नाही, म्हणून मी सांगेन तसे कराव का?” राजकन्येने ज्योतिष्याला विचारले.

‘जी, बावण आज्ञा कराव तसे ती करावला त्पार आहे.’ ज्योतिषी म्हणाला. राजकन्येने त्याला जे सांगायचे होते ते सांगून त्याला गुप्तद्वारात बाहेर पाठवून दिले. त्यानंतर काही वेळाने राजकन्याला भेटायला कोणी ज्योतिषी आल्याचे एका

राजकन्या आपल्या सर्व दासींना बोलावून म्हणाली—“माझी हरबलेली अंगठी कोठे आहे, हे सांगण्यासाठी हा ज्योतिषी येतो आहे.” असे सांगून तिने ज्योतिष्याला घडून पायला सांगितले.

ज्योतिषी राजकन्याच्या महालात आला. राजकन्या त्याला म्हणाली—“तुम्हांला मी दोन कारणांनी बोलाविले आहे. आज सकाळी माझ्या हातातला बिल्वर कोणी तरी लांबविला आहे, त्या चोराला तुम्ही पकडून दिले पाहिजे. दोन दिवसांपूर्वी आणखी एक लहानशी चोरी झाली. माझ्या करगळीतली अंगठी चोरीला गेली ती

ज्योतिष्याने उभ्या आठव्या रेपोटचा काढून काहीतरी गणित केले व म्हणाला- "राजकुमारी माणसा बिचकर माणसुद्धा खोस्त नसेल! नाही ती तुमच्या दागिन्यांच्या पेटीत सुरक्षितपणे ठेवलेला आहे! आपणच पेटीत ती ठेवणार आणि विसरलात!"

राजकन्येने आपल्या एका दासीला पाठवून दागिन्यांची पेटी मागविली व उघडून पाहिली तर त्यात बिलवर होता तो बाहेर काढून आश्चर्य वाटल्याचे सौम्य करून राजकन्या म्हणाली 'तुमचे ज्योतिर्गणित खरे दिसत आहे. काही मंत्र आहे तुमच्या जवळ तरमम तुम्ही माझी अंगठी कोठे आहे हे देखील सांग! की चोरणारी व्यक्ती अतःपुरातलीच असेल तर त्या व्यक्तीची मानच आईल आहे!'

"चोराळा इतकी कडक शिक्षा तुम्ही कारणार असाल तर चोराचे नाव सांगून त्याचा जीव ध्यायला कारण होण्याची माझी इच्छा नाही लहान सोठी शिक्षा

कारणार असाल तर मा तरुण याच नाच सांगता ज्यातली म्हणाला

'चोरा तर मी अथवाच अशी कधी केला तर मी तुमच्या समाधानासाठी त्याला क्षमा सुद्धा कराय परंतु तुमच्या तांडन चांगले नाच केल' तर त्यानंतर माझ विरच्छुंदाची शिक्षा होणारच राजकन्या म्हणाली ती न म्हणाल त्यानंतर लगेच सुनंदिनी नावाची व सो राजकन्येपेपर घळून रडत म्हणाली 'माझी अंगठी चोरणाला गेली होणे पणून हे कसले मादम! हातून घेतले ही लहानगरी अंगठी माझा जीव घेईल अने मला स्वतःतही घातले नव्हते

शिक्षा ही अपरीत्या किमतीकरून ठरून नाही तरामिद्रोहात्रुद्व आह तुला अगदी पाहून ठर' तर पाह्याच उ माणसाची हानीस जाहीनास कारण काढून दिली नसता का' अत यागुढ असले काय पुढा करू नकास असे सांगून राजकन्याने दगडीला क्षमा केल आणि ज्योतिष्याला अक्षस देऊन निराप दिना

चीनच्या राजकन्येचे लग्न

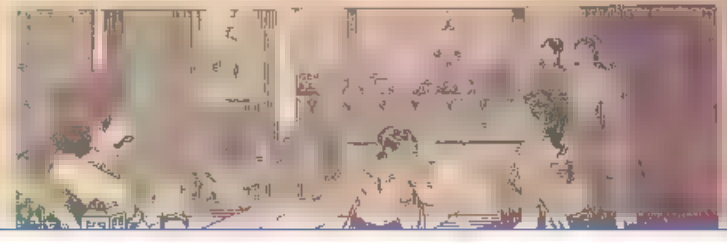
फार प्रचलित काळातला गोष्ट आहे, चीन देशातल्या एका प्रवेशात एक राजा राज्य करीत असे त्याला एकुलती एक तान होती अणखी कोणी जवळचा मान वाईक नव्हता नातोचे नाव होते स्यूची. ती तीन वर्षांचे मुलगी असतानाच तिचे आई वडील दोघे ही परलोकी गेल राजाने तिच्या फार प्रमाने तेव्हापासून लहानाचे घाळ केले

स्यूची अत्यंत लावण्यावती तर हाताच त्याच बरोबर विविध कलात व ज्ञानात तिने प्राविण्य संपादन केले होते तीच मिहामतला बरस होती तिच्या सोळावे वर्षे लागताच राजाने तिच्या विवाह बरे तयारा मुक्त काढा तिच्यासाठी उत्तम वर साधने ठरावण्यासाठी राजाचे दूत चहुंदिसी प ठविण्यात आले तिच्या बराबर राज्य सदासहजी प्राप्त होईल म्हणून दशातलाच

तरुणमंडळी तिच्याशी विवाह करण्यास तयार झाली.

तरुण वर योग्य मिळाला यासाठी राजाने त्याच्यासाठी परीक्षा ठेवून स्यूचीको विवाह करण्या अतिरिक्त सर्व राज्याची जवान दारी घेण्याची लायकी असलेल्या तरुणाचाच निवडायचे ठरविले. वेशातले तरुण व इतर देशातले तरुण मिळून पंचवीस एक अमेदवार होते.

परंतु स्यूचीने त्यापूर्वीच एका तरुणाला मनाने बरले होते तो होता प्रधान मंत्र्याचा मुलगा वू वांग तो सुंदर होता आणि विद्यासंपन्न होता शिवाय राजनीतीतही निपुण होता. स्यूची व तो दोघ लहानपणा पासून बरोबर जेळली होती त्या दोघांचा विवाह झाला तर किती बरं होईल, असंच सर्वांना वाटे. परंतु राजाने परीक्षा ठेवली होती. राजा त्याने ठेवलेल्या परीक्षेत न

५ वरणाया वरणाक्षी जायीचा पिताह वीरम
द्वेष त्याच्या मुलीच सान्य गज्जते

त्यान ठवळल्या पुराक्षत अथवा स्थान
 होतें तप व सौंदर्याला व तम शरीर
 पूर्ण ला

गलकुमारीप्री विनायाच्या इच्छेत सार्व
च्या पंचवीस एक तरुणपैकी फक्त बहाल
पा पोहूयाप्ररोसत निवडल गल बाळ
पुथरुड अण आल नस पावले निवडलव्या
बहा जणत नू प १ होता

तत्र त्रयान् यद्वा कौशल्याची आणि
द्विविध स्त्रियांची व सदनव कनीची आणि
असंगणकानांनी परीक्षा झाली. धर्मावस्थेत
सह्या अण, गरल आणि चार त्रयान् ३३
वी प. १ कडक परीक्षा होती. काही दिवस

मरुते चाल्पे दीरे ध्या भद्राष्टान कला
चदून जेण वगोर परीक्षाल जाणव्हा एव
जघ बास धडुला अस्ता तिघजे रेल

धर्मं च साध्याख्या परमेश्वरं विमानं
 धर्मं निरनिराद्यं गूढं मुकुन्दस्य सा
 ठवत्यं तं आत्मानं भवं अमनं च धर्मं
 साध्याख्या ज्ञानं स्वस्या इतिवर्ति रजःप्रकाशं
 व्या स्यादगमं एकं जगत् सर्वदा शीघ्रं
 प्रकल्पितं ओष्ठहस्ता मन्त्रं वाक्पटी सर्वं
 प्रकटितं वाक् कर्म अत्यन्तं शीघ्रं ज्ञानं

न्याय मन्त्र्याधीन गुरुणा च वास होता एव
आणि हुनरा दूर दशावा एक गजकुमार
मुद्राण खा ही होती। दोघती मन्त्रांशां
विवाह शाय ठळी भंगू एकीशी दोघावे
रान हीण मन्त्री नव्हतं म्हणून दोघाघ्य

न्य ग्राह्यं भुजोते इति यस्मै श्रुतिः श्रुत्या
 गजतः श्रुत्या निर्वाहः शाश्वतः ॥ १ ॥
 न्य ग्राह्यं भुजोते इति यस्मै श्रुतिः श्रुत्या
 गजतः श्रुत्या निर्वाहः शाश्वतः ॥ १ ॥

॥ ज्ञानं दाया प्रसन्नगर्भात् च संन्यस्य
व भ्रूणालम् । इमं प्राप्य तं वाणो कालं
अर्धमात्रं कृत्वा दण्डवत् । आचार्यं मा
हृषीकेशं त्रिवारं यथा दृष्टेः ॥

सूची १५: पूर्वोक्तखरा नि: याच्या
जवळ जाऊ शिकत राहा आणि त्यात
आपल्याच ज्ञानाच्या मर्यादांना काढून घ्या

पुनः हं बाहू खोला वहीं जाऊ काहीं मत
 लहरा खोदू जल न छेड़ तू हू तेरा साथ
 कोह प्रयाग जल झालावत परतु छत
 अथवा वहीं हू उन बरतुला झाला हारला
 तरी वो वरी निधन पाया राहु नू क्या
 दूसरा दिवसी कोहल दिव्य रक्त झाल
 विना नू अथवा यारी शोखला

इसका विवरण इस का दरवागा न हूज
हानो व जग जगजगजगजगजग दान भूत
नव एक अगोरी दानो वंरुन आ दान यान
त्या दानो व दानो दानो म्मु म्मु म्मु दानो
हाना दानो दानो दानो दानो दानो दानो
दानो दानो दानो दानो दानो दानो दानो
दानो दानो दानो दानो दानो दानो दानो
दानो दानो दानो दानो दानो दानो दानो

महानगर म्युचीव दोन्ही हात कापरपयेंत एन टोवेल टाकून हांकरण्यात आल चू बांगने आपल्या हातातली बांगडी दरबारी जादुगाराला देऊन ती विहिरीत टाकायला सांगितले चूंग बिगने काही नणांना बरोबर घेऊन जाऊन बांगडी विहिरीत टाकली व परत आला.

काय हा तुम्हां म्युचीची बांगडो खरोखरच विहिरीत टाकलीत का? असे चू बांगने चूंग बिगला विचारले.

त्याने होकारार्थी मान हलविली

ते कसे शक्य होईल? म्युचीचीच माझे लग्न व्हावे असा विचिनिर्णय खरोखरच असेल तर तिची बांगडी तिच्याच हातात असेल. महाराज, मेहरबांनी करून तिच्या हातावरचा टोवेल काढता का?" चू बांग म्हणाला

टोवेल काढला तेव्हा म्युचीच्या मन-गटाना बांधल्या रेशमी दोरीला बांगडी लोबत असलेली दिसली ते पाहून सर्व आश्चर्यचकित झाले चू बांग ज्ञान असल्या-

अभिनेदने केल

राजाच्या नातीचे प्रबानाच्या मुलाशी बाटामाटाने लग्न झाले

चू बांगने जी जादू म्हणून दिव्य करून दाखविले त्यातल गुप्तित एवढ्याची चू बांग, म्युची आणि चूंग बिग या तिघांनी मिळून जुळवून आणलेले हे एक तारक होते म्युचीने बांगडीच्या जोडीतली एक बांगडी आख्या कोषराधवल आकून ठेवली होती व तिच्यावर मांब हाताचे पोमके घातले होते जाडोवली दुसरी बांगडी तिने आपल्या दासीकडून आणविली तिच्या दम्टी हातांना रेशमी दोरी बांधून त्यावर टोवेल टाकला तेव्हा तिने तिच्या हाताच्या वरच्या बाजूला असलेली बांगडीखाली सरकवली आणि दोरीत जाणून ठेवली.

हीच जादू प्रधलाच्या मुलाने केली होती लग्न वगैरे झाल्यावर म्युचीने दर-बारी जादुगाराचा फार मोठा सत्कार केला.

सचोटी

पुणवरी राज्याच्या सिद्धलनगर वसिष्ठ राजाच्या राज्यात असता राण्यात सर्वत मुक्तादी नोंदत होती, खजिना मेहुमी घरमेला असे परंतु राजा खजिनदारावर हजेर झोळ्यांनी तब्बत ठेविले असे त्यांनी होई तेव्हा त्याबद्दलची तक्रार मिळत म्हणून खजिनदार नेमत वळे

मजिनाजुन राजाचा एक नवा खजिनदार नयनाच नयना होता राजा मजिनाय नागिकाच वेप करून काढोणे तेव्हाच मजिनाजुनाकडे येता व म्हणता 'आपल्याला नेटपत्ता पालो व्हाई'

एक दिवस जावून हिणव करीत बसलेला खजिनदार म्हणाला आजभर काय हाततय काम म्हा करला असे हाततय मजिना हिणव पुरा केला व दिवा जावजून व मंतर दसग एक दिवा जावून विचारले बोलत माझ्याकडे आपण काय काम आण?

राजाचे चर्चित होऊन विचारले- 'तुम्ही तो दिवस मासवून दो दिवस का लावलेल?

"मजिनाच्या कसबात बजिनाच्या दिवा वापरता माझ्या स्वतःच्या कामासाठी स्वतःचा दिवा लावला" मजिनाजुन म्हणाला

जागल्याला हमानदार खजिनदार सिद्धलनगर राजा रुद्र खेड झाले

चोराची हृदयपालत

सुहृदपुत्रीचा राजा एक समर्थ सामर्थ्य होता, परंतु त्याच्या राज्यात अंध-
मिथकपणे चोरांचा सुलसुळाट काढला
एकाही चोराचा पत्ता लागेना चोरांच्या
साह्याची जाणा कोठे तरी जंगलात असावी
असे माघ वाटस होते. कारण जंगलातून
वंग्याच्या लोकांनाच ते लुटत

राजाने आपल्या दहा विवडक सेनिकांना
जंगलात कोठे चोर दिवतात का पाहून
वापला पाठविले तिसऱ्या दिवशी ते सर्व
परत आले तेव्हा सर्वांचे म्हण झाले होत.
परंतु एका गोष्टीची माहिती करवून ते
आले त्यांना चोरांच्या नायकाचे नाव
कळले

त्यानंतर चोरांना घेऊन आणायची
प्रतिज्ञा करून प्रभानाचा मुलगा गेला
तिसऱ्या दिवशी तो परत आला तेव्हा
त्याच्या हातात बंगरुचा होसा व चोळी

पेठेचे पत्तं डगमगून तो आला होता परंतु
त्याला हे कळले की जंगलात चोरांचा
नायक कोणत्या राजूला राहता

त्यानंतर सगळे सगळे चोर
आणायच्या आणत्या सुवापलेला पाठविले
तो परत आला तो एका सरदारावर त्याला
कोणांतरी राजाच्या पालिक वसवत
शोधून ठेवले होते त्याच्या जगावर होत
रग उडविनात तसा रग उडविनात होता
परत तो चोरांच्या घराच्या दिही दरवाजा
धन्यास पाहून आला होता

या पंगेत राजाने स्वतःच चोरांना घेऊन
आणायलाही कवर वाघली व जंगलात
गेली तो लाकूडातड्याचा वज्र करून गेला
आणायला राजाने घेऊन आणायलाही
गळ्यानी जो माहिती आणली होता
त्याचा पुण उपयोग करून तो सरद
चोरांच्या नायकाच्या घरात गिरला

राजा चोरांची माहिती घेऊन चोरांची
कायदा बंदीत घेतला होता त्याचा
नायक सुवापलेला होत राजाने
घरात गिरला महाराजाच्या बापकोला जंगल
तो जंगल हुकूमत अंदाज करून आणि
तिच्या पुढे तो उर्वरून घेतून राजवाड्यात
आला

चोरांच्या नायकाचा बापल्या मुलाचा
पुत्र व व काढले व तो राजवाड्यात आले
हे कळून राजा महाराजाच्या नायकाचे सोय
करून राजाच्या दारात आला

राजाच्या नायकाचा धर्मदरपूर्वक राजात
केले पणु तो काहीहीरी कळजेत पडल्या-
सारखा दिसत होता संव्यासाने, राजाला
त्याला कही कळेल करण्यासारखे झाले

बाहेर का, विचारले राजा संव्यासाला जात
घेऊन गेला आणि त्याला दोन निरनिराळ्या
पाळ्यात होपलेल्या कोपां मुलांना दाखविले
दोघे बेसुद्धावस्थेत पडून होते

त्या दोघां मुलांपैकी एक त्याचा मुलगा
आहे, हे चोराने धोळखले

'ही दोन मुले कुठे, म्हणजे एकाच
आईची मुले दिसत नाहीत? काय झाले
आहे त्यांना?' चोराने राजाला विचारले

राजा महाराजा चोराच्या मुलाला उचलून
घेऊन आल्याचे सांगून म्हणाला- मी या
मुलाला उचलून घेऊन आल्यानंतर चोऱ्या
घाबल्या स्या, परंतु चोर मुलाच्या घोषार्थ
या राजूला खालेला दिसला नाही नंतर
माझ्या मुलाला व चोराच्या मुलाला

दोघांना कसला तरी भयंकर त्रास आला आहे. बंधू या भाजाभाच्या निवारणार्थ कसलीचो पृढी बाणावला जगलात गेले आहेत.

इतक्यात एक बंधू एक औषधी मूठी घऊन घाईघाईने आला व म्हणाला "महाराज मुठो मिळाली, परंतु थोडोच आहे, एका रोखपुगती एका मुळपुढले जोषक तपास केले आहे ते पुढरवाना देतो."

राजा लगेच म्हणाला "नको मको" पहिल्याने दुसऱ्या मुळाला द्या तसेच त्रापलां ओषधी मिळाल्यावर युवराजांना द्या.

बैधाने चकित होऊन राजाने सांगिलेले तसे केले.

चोराचा नायक महेंद्र सत्यादी वैधान हे सर्व पहात व ऐकत होता. त्याने म्हण- राजांना विचारले--"हे काय महाराज? आपल्या मुलपेक्षा चोराचा पोर मोठा का? समाजकटाच्या मुलाला वाचविण जास्त महत्वाचे आहे का?"

'हू मूल समाजकटक नाहे' निघाय आहे मी चोरासारखे त्या मुलाला उचलून घेऊन आलो नंतर यिळाल्यावर मी या मुलाच्या आईच्या हातात घाला मुत्तिलीत पोतली केल तरच मला चोराला खपराघी ठरवत शिक्षा करण्याचा अधिकार आहे. सध्या बायलांना माता मुलगा दयावेळी बसत होईलच." राजा म्हणाला.

मीच ती श्रुतल और महेंद्र महेंद्र घायो मी अपराधी आई." असे म्हणत चोराने महाराजांचे पाय वरले.

गध्यतरी आणजे एका जगलात हवी असलेली मुठो मिळाली तिचे औषध देऊन युवराजांची तब्येत सुद्धा सुधारली. दोघ मुल्य आजारानेच चांगले बरे झाले.

महेंद्रने आपले सर्व अनुयायांसह त्याने लटकल्या सर्व दोघांसह महाराजांच्या बायबाला वारण सांगितले. राजाने त्या सर्वांना माफ करून त्यांच्या उदरनिर्वाहासाठी त्यांना सदा लावून दिले.

चंदाओढीचा दुष्परिणाम

एका गावात सोमू आणि ज्यामु नावाचे दोघ शेतवारी परिस्थितीप्रमाणे मित्रा- सारखेच परस्परांशी वागत व काम करीत, यांचा घरे व दान झगरी झगरीच होती. दोघे मिळून शेतावर जात व मिळूनच सव्याकाळी घरी परत येत असा- तसेच जोडीने काम करीत असल्यामुळे दोघ घनिष्ट मित्रासारखेच वाटत परंतु त्यांच्या घनात मात्र तो मचीभाव नव्हता, प्रत्येक महत्वाचे महत्वाचे टाकण्याच्या प्रयत्नात असे प्रत्येक जण स्वार्थबुद्धीत परस्परांना फसवाफसवीत करी. दोघे एकाच नहेने पीक काडीत व एकाहून दुसरा जास्त चांगले पीक वाढवण्यासाठी चढाओढ करी.

एकदा घेताहून ज्यामुचे शेत थोडे खालच्या बाजला होते म्हणून सोमून शेताला लावलेले पाणी ज्यामुच्या शेताला

मुठा सहजी मिळत असे. मुख्य कल्प पाणी कमी होऊ लागले की सोमू आपल्या शेतातले पाणी ज्यामुच्या शेतात सोडीत असे. दोघे कधी कधी परस्परांच्या काना- बद्दल दोषही दाखवीत परंतु सोमूला काही करता येत नसे. दोघांच्या शेतामध्ये जो बांध होता तो सोमू पुष्कळ काळजीपूर्वक पाही. तरी कधी कधी उदीर ओके पावत व त्यामुळे शेतात नमके पाणी जाई, पाणी कमी असूनही सोमूला त्यामुळे नाह काजाने तसेच नांगराचे जाणे. ते पाहून ज्यामु त्याला ऐकू जाईल इतक्या मीठघाने चिहविण्यासाठी वसे.

हळू हळू दोघांचे परस्परांशी बोलणे बंद झाले.

एकदा दोघांनी भाषावत्या शेतात सका लावला. पीक हाताळत येण्याची वेळ आली तेव्हा दोघांनी आपापल्या शेतात आले

बांधर व पाहूंग देऊ लागले थंडीचे दिवस होते आणि एक दिवशी फारच थंडी पडली होती. स्वतःच्या पिकावरांचा आपल्या पिकावरही झामून पाहूरा शावा असे सोमूला वाटले. म्हणून त्याने गवताचे एक बाहुलं केले व त्याला आपला अंगरला घालून घोंतार नेसवले व माच्यावर उभे करून ठेवले. नंतर स्वतः कांबळे अंगावर घेऊन घरी जाऊन झोपला.

दररोज तो तसेच बाहुलं मांच्यावर उभे करून ठेवून पहाटे येऊन ते उतरवून ठेवू लागला ते बाहुलं जाहे हे व काळ्यामुळ झामून दोन्ही शंतांची राखण

काही दिवस लाटल्यावर झामूचा बायको त्याला म्हणाली- मम! रात्रभर घरी झान झोपतो मुम्हाला त्याने राखण करावयाला ठेवले आहे काही?

झामूला बायको म्हणारी ने खरे वाटले नाही. 'बांधाचे बांधण लावतेस राय?' राज श्काळी दोष भेटतो राज मर परम्परांचा पहातो आणि राखण करतो म्हणून तर मी घरी झोपयला गत नाही झामू बायकोला म्हणाला.

तरी झामूच्या मतान एक विचार आला मम! रात्रभर उभे राहून राखण करतो आहेच मग त्याला कळू दिल्या शिवाय घरी जाऊन पाहयला काय होऊन आहे?

असा विचार करून झामू मांजराच्या पंथ्याने माच्यावरून उतरला व एक दिवशी रात्री घरा आशे नेव्ही झाला समूच्या पराखून हुश्यापत्ता घुस्की आनंदले ऐकू आला.

'तो सोपचाच आवज! तो दररोज मी घरीच तर अजून म्णून तो मांजितम् तर मुम्हाला ते खरे वाटते नाही आता तरी कळेल का?' झामूची बायको म्हणाली.

मुज नाच' अग मी श्वरच्या हाळधारी मांच्याव' समूला अपा पाहूरा

बोलावरच आपली आणि ही शंका मिळवितो अने म्हणत झामू शंतवर घाबत गेला आणि हाक मारू लागला- 'खरे मम! तरा आपल्या घरी जाऊन पहा तर निकट काय भानगड आहे मी?'

माच्यावरच गवताचे बाहुलं हुचलमुढा नाही झामून माच्यावर चवून बाहुलं पाहिल्यावर मनात म्हणू लागला- 'जाणल्याला हा कुणाल असे फर्मावेल का हनक दिवस?' माच्यावरून स्वतःचे काम साहून घेत राहिला. 'बांधकोत मांजितम्, पण आपल्याला ते खर वाटले नाही आता एकच उपाय आहे दंतक दिवस मं'पूः केसल वापण त्या पूर्वीशामूनच करीत आला आहे! पाचो वतावण' केली पाहून

झामून मुढा गवताचे एक बाहुलं करून त्याला आपल काड लावून ते माच्यावर उभे करून ठेवले आणि घरी जाऊन झोपला तो मुढा सोमूसारला उला- 'हण्याच्या आत मोतावर जाऊन बाहुलं उतरवून ठेवू लागला.

पोक बापायला झाले तोपर्यंत दोन्ही शंतांची राखण गवताची बाहुली करीत राहिली. एक दिवशी मध्यरात्रीच्या सुमारास खोर भोंतात शिरले माच्यावरची बाहुली पाहून व राखणदार आहेत असे वाटून ते करा बाहवे झाले की लगच शेत कापून नेता येईल या विचाराने शेतातच दबा घसून बसून राहिले. कोंबडा अन्वण्याची बळ झाला नेव्हा राम व

व्यास ज्ञान व माझ्यावर नेहून त्यांनी बाहुली काढली व त्यांच्या चार्गवर रगत उभे राहिले. जोरांनी ते सर्व पाहिले.

वस्तुस्थितीची जोरांना चांगली कल्पना आली, म्हणून कुसुम्याविकारी रात्री जोरांनी येऊन निश्चितपणे सर्व कणसे कापून घेतली आणि पसार झाले. ज्ञाते वेळी श्यामूच्या माऱ्यावरून बाहुले काढून सोमूच्या माऱ्यावरच्या वाहुल्यासमोर ते उभे करून देवळे नंतर दोघांच्या तोंडात एकेक काढी सुलगीवून ठेवली व निघून गेले.

शोड्या वेळाने श्यामू शेंतावर आला. येताच त्याला त्याचे बाहुले सोमूच्या माऱ्यावर उभे विसले आणि दोन्ही बाहुलीं विडी पोत गप्पा मारीत उभी असल्यासारखी विसकी. तो पाजकून घरी पळत गेला त्याला वाटत शोबू भेटला त्यात विचारले- "काय झालं रे श्यामू? चोर शिरले का?"

श्यामूने स्वतः केलेली खनाडी सांगून टाकली व म्हणाला- "दोन्ही बाहुली तुझ्या माऱ्यावर गप्पा मारताहेत." शोबू आश्चर्य

वैचल्य झाले. शेंतावर गेले व ते दृश्य प्रत्यक्ष पाहून म्हणू लागले. हे भुतातकी नित्यच घडते! घाहून पाहून दोन्ही बाहुली एकाचकी नेहू लागली.

सोमू व श्यामू परमपरंगुळ घाहून 'बापरे' म्हणाले. त्यांच्या तोंडावाट बसवच उमटताना त्यांचे काही घडण खाने उमरवल्यावर चोरांनी सर्व कणसे कापून - याचं म्हणून.

"आम्हाला दोघांच्या अकलंक्या वडा-आडवा हा परिणाम झाला तर!" सोमू म्हणाला.

आमा थारले अर्थ व न म दसऱ्याहून आपण जात साहज आहो हे दसपचयचे नाही श्यामू म्हणाला.

दोघांमध्ये वटवट असे व विदवट असताना दोघां पाळोपाळीत दोघांच्या हाताची राखण करू शकल असते आणि दोघा घरी जाऊन स्वस्थपणे झाले ही शकल असत म्हणतानाच फक्त त्याला उपम करी आले असते.

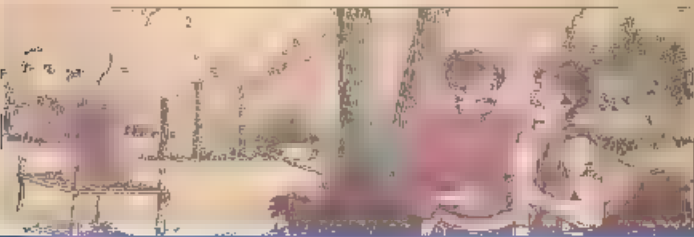
रामराज्यात त्याच मिळविण्यासाठी कमी जास्त काही करण्याची गरजच नसे सगळी राजदरवारी बाऊन बापले गाहाण निवेदन करता येत होते व न्याय मिळविणे शक्य होते. एके शिवद्वी रात्री एक कुत्रा रक्तबवाळ स्थितीत प्राण कढाशी झाले असता त्याच्या राजवाड्यासमोर उभा राहून मूक लागला.

राम उठून बाहेर आला आणि कुत्र्याला कुन्नाळून त्याला त्याने उगा केले. त्याच्या वेदना बघी साह्या व तो म्हणाला- "मां! एका तरुण माणसाने मला श्राप मारला आहे की मी मोठ्याप वेळाने मरणार आहे, त्याला काही काम-धंदा नसल्यामुळे तो गावात बटकतो आहे,

त्याला एखाद्या मोठ्या देवळाचा व्यवस्थापक कर, असे निवेदन करायला मी आलो आहे."

रामान चकित होऊन त्याला विचारले- "त्याला पुण्यदंडाची कडोर विद्या द्यायला सांगायचे सोडून त्या बषकान्यावर उपकार करावला सांगतो आहेस का?"

"त्यात विशेष असे काही नाही. मी मागच्या जन्मी एका मोठ्या देवळाचा प्रमुख अधिकारी व मुख्य पुजारी होतो. घर्माघे भातलं रावे गवय कळत पाटल ती कुकर्म केली. त्यामुळे कुत्रा होऊन जन्मलो. त्या तरुण मुलाला कुत्रा होऊन माझ्या-सारखेच कष्ट सहन करावे लागलेत असे मला वाटलं होते परंतु तुझ्या प्रतिपादन अशा स्थितीने माझ्या मनातली सूडबुडी

नेष्ट झाली सत्ता उत्तम गता प्राप्त होणार आहे' असं म्हणत त्या कुख्यात प्राण बाहेला न्यायानंतर त्या तरुण मुलाला ने सचं कळले व त्याला परचास्ताप झाला.

* * *
अस्वमेध यज्ञ संपल्यावर रामाने काही काळ राज्य केल्यानंतर एके दिवशी यम द्वाहाय रूप घेऊन आला व म्हणाला 'रामा' तुझ्याशी मला एकांतात बोलावयाचे आहे आपण दोघं बोलत असतां मध्मच कोणी आला तर त्याचा शिरच्छेद झाला पाहिजे!

रामानं ते मान्य करून उद्धमणाळा तं

उभा करून यमावरवीर एकांत्यानी बोलापला गेला

यम म्हणाला-“रामा, तू महाविष्णू आहेस. तू ज्या कार्यसाठी अवतार घेतलास ते पूर्ण झाले आहे. सीता संयमी होऊन माहेरी क्षीरसागरात तुझी वाट पहात आहे. रोषनाश व संक्षेप हे तुझी भावंडे होऊन जन्मले त्यांच्यासह तू आता क्षीरसागरात पातले पाहिजेस.”

त्याच वेळी दुर्वास ऋषी चाईपाईने येऊन लक्ष्मणाला म्हणाले-“मला आताच्या आता रामाला भेटायचे आहे! माझी तर रक्षणाचा तारा होईल असा शपथ देईन!”

वसंतास हाष्मपेक्षा बापला शिरच्छेद झालेला पत्करला असा विचार करून लक्ष्मण दुर्वास ऋषी भंगयला आले अकल्पाची बातमी झाल्या बात गेला. लक्ष्मण यम अंतर्धान पावला.

रामानं वचन दिल्याप्रमाणे उद्धमणाला शिरच्छेदाची शिक्षा करण्याच ठरावळ वरीलवाच्यानी मन्ला दिला की हृदपायीची शिक्षा हो शिरच्छेदा इतकीच कठोर शिक्षा आहे म्हणून लक्ष्मणाला ती शिक्षा करावी ते सर्व ऐकून लक्ष्मणानं झत च राज्यानी बाहेर अघोष्ठीची सरहद्द पार करून सरयू नदीत प्रवेश करून अवतार मग्राप्यो

लक्ष्मणान सरयू नदीत अवेश केत्यावर रामान मृत व शत्रूच्याला बोलावून सर्व सांगितल व लवकुशांच्या राज्याभिषेकाची सब गयचो करायला सांगितली अर्थात नगरी तोरणं व पताका बाधून सजविण्यात आले घरोघरी रेवमी वस्त्रे, दागदागिने आणि हळदीकुंकू पाठविण्यात आले

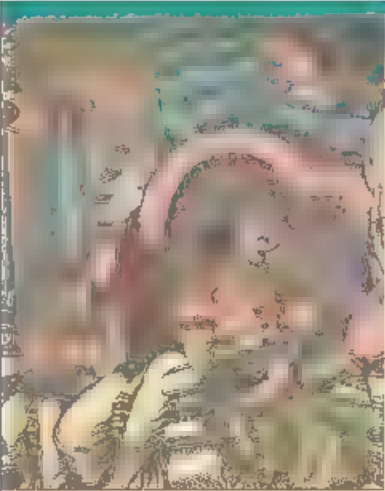
रामानं लवकुशांचा राज्याभिषेक करून हनुमंताला बोलाविले व म्हणाला-“हनुमंता! मी दीर्घकाल राज्य केले आणि अस्ता विभाती च्यानी, म्हणतो मी बबलो काय की नसलो काय तू लवकुशांवर मजर ठेव व त्यांना कोणताही उणीव भासू नये याची -गळना पं राज्याच्या रक्षणाचा सब भार मी मृड्यावर टाकीत आहे तू दोघांचा पालक आहस व झुका करहीत त्या सुधारण्याची जबाबदारी तुझी

रामाने सरयू नदीवर जाण्यासाठी एका माठचा मिरवणुकीची तयारी केली त्या दिवशी महादश पर्वदिन होता मंगलवाद्य बाजू लागली बाह्मण वेदगाठ कळ लागल शिंग फुलले गेल आणि राम सरयू तीरी प्रस्थान करण्यासाठी निघाला मरवान वदेत छत्र रामाच्या डोक्यावर धरल आणि शत्रूच्याने चवरी धरली हुतफां वाड्यामून सीमानयवती स्त्रिया पुरुषवृष्टी करीत होण्या हनुमान बंदधान बंधकून रामाच्या पांदा-

भागून सदासीने एकेक पाऊल टाकीत चालत होता राम सरयू नदीवर कंजाभाठी जात आहे व न कळल्यामुळे प्रजा परस्पर निरनिशळ सर्व करीत हळू हळू चालत होता मिरवणुक सरयूनदीतीरी पोचली राम सरयू नदीत उतरला भरतान शंख वाजविला दशरुधनां कापूर लावून रामाला थांबालत बाह्मण सामवेदाच पाठ उच्च स्वरान केल लागल मंगल वाद्याच्या तानान सर्व दिशा दुमदुमून गेल्या भरत व शत्रूच्यामुद्रा नदीत उतरून रामाच्या दाव्या बाजूला उभं राहिल

राम हळूहळू नदीत पुढे जात खीन पाण्यात गेल्यावर प्रजेला आधीवांद देण्या

माठा इजेव्या हातांचा बळवान उभा कम्मन म्हणाला. आभटान सवं अणायन्या घरी जा सुवासमाधानांन ख्हा!"

सद्य मदीच्या काळावर प्रवा मूर्तिवत उभो राहून भौनपणे ते दुस्य पहात होती. लवकुशाच्या गजारी -भा राहून हनुमान स्वतःला आवळून न शकल्यामुळे गदगद कंठान म्हणाला- रामा! बाब! तुझ्या आधी मी नदीला हा देह सांपवितो व नसशील तर मी कसाला जमावचं?" असे म्हणत छातो नडवीत त्याच्या नडीत जवर लायलेला पाहून राम नाकावर बोट ठेवून त्याला म्हणाला- हनुमता अंतू चिरजावा आझस, मी तला सांगितल होत तं सब

बिसरलाम का? लवकुशांना घऊन सोवर परत फोर!' हनुमान लवकुशांना घऊन राजवाड्यात परतला

राम सरयू नदीत आणखी खोल पाण्यात मंला व अदृश्य झाला, रामाच्या पाठगार भरत व शत्रुघ्न सदीत अदृश्य जाल राधानारा समाप्त जाला

सीरसागरात लक्ष्मण त्यापूर्वीच पांचून आदिशंख होऊन स्थिर झाला होता पृथ्वीच्या पोटातून सीता लक्ष्मी हवे शंभभागाच्या पाठीवर बसली होती व विष्णुरूपा बंडून येणाऱ्या रामाची वाट पहात होती राम विष्णुरूप धारण कम्मन राधानाराच्या गळी वर यऊन बसला भरत व शत्रुघ्न शस्त्रांक होऊन त्याच्या हातात बंडून बसले लक्ष्मी विष्णूचे पाय वेपू लागली.

एवं दिवशी लवकुश सिंहासनावर बसल असता माता पित्याची आठवण झाल्यामुळे त्याच्या ठोळधातून अश्रुधारा वहात होत्या ते पाहून हनुमान त्याचे सांत्वन करीत म्हणाला- "तुम्ही रघुवंशाचे दीपक आहान तुम्ही स्वतःला सावळन राज्याचे पल्लव केले पाहिजे, बसे दुःख करीत बसणे सोपवे का? तुम्हांला कधी सीता-राधाना भेटावेस वाटल, तेव्हा मला सागा, ओ

याच रोजीत घडविला अल म्हणान हनुमानान आपला हाती फाडून दाखविल त्याच स्मिता बंडान व रातवर्तमान पहात अलाही वेत असलेल्या माता-पित्याना पाहून लवकुशांना फार आनंद झाला

कुठून तसण वयात आले व सर्व राक्षसांच्या उलम तऱ्हेन पाहू लागले पवला मणिपूर यथ शुभासह कुश आणि गंडर्वांनी संपुस शंख शुभासह लव राहून सोन्ही हिशाना शाही व सुखासमाधानाने राज्य करू लागले

त्या सुमारास देशावर एकाएकी एक फार मोठे संकट येऊन कांसळले राजासां हून ही जास्त कुर घोरवळी तावळत सर लव राक्षस बक कुलाण पायाय वगैरे हींगरी जातीच्या दोळया घेऊन स्वारी करीत वायव्य दिशेकडून टोळवाडी सारखा देशावर बाळून आला. एकाएकी झालेल्या हल्ल्यामुळे अधिचमोत्तर प्रदेशात गोंधळ हुन गला

धाकळीच्या अरोबराज पडिबोकहून कापळी लायात तरकप लक्ष्म मोठे मारल आरमार घडत काळवेय नावाच्या ममत्रो राजासांच्या सैन्यानिखी समुद्रमार्गे चालून आला, कालकळीच्या आज्ञेप्रमाणे काळवेय सैन्य राज्यामागून राज्यात सुमा-कूल घाशीत फाळपोळ करीत आणि बलोड

घनचान्य लुटून आपल्या बेटांवर घेऊन जाऊ लागले

प्रवा धाकळून गेली प्रत्येक वण आप आपले घरदार व खनधान्याचे रक्षण करण्यासाठी खटपट करू लागला. तेव्हा हनुमान तेथे गेला त्याने प्रजेला समबावून सांगितले की प्रत्येकाने स्वतःच्या पुरती रक्षणाची तयारी करणे बरोबर नाही सर्वांनी एक-जुटीन देशाचे रक्षण करू पाहिजे रामसेना नामे त्याने सैन्य उभे केले व सर्व प्रजेला त्या सैन्यात भरती केले

रामान ज्या रामराज्याची स्थापना करून ले वाढविले त्या राज्यात सर्वत्र राममेना उभी केली तर कोणतीही भीती प्रजेला

लवने कालकलीची युद्ध करून त्याला वारणाष्टाचा प्रयोग करून ठार केले. रामसेनेने कालकलीच्या कान्धकेय सैन्याचा संहार केला. हनुमंताने आपल्या खेपटीचे वळे टाकून सर्व आरमार जमिनीत बुडवून टाकले. आरमाराबरोबर शालग्रय सैन्यातले उरलेले राक्षस बुडून गेले.

अशा दोन मोठ्या युद्धात विजय मिळाल्यावर हनुमान प्रजेला म्हणाला-“रामाने जेथे राज्य केले त्या भूमीवर राहणारी प्रत्येक प्रजा लवकुशांना भाषासारखी आहे व रामसेना म्हणून परस्परांना मदत करणे प्रत्येक प्रजेचे कर्तव्य आहे. कोणा एकावर संकट आले तर ते सर्वांवरचे संकट आहे, असेच प्रत्येकाने मानले पाहिजे व त्या संकटातून मार्ग काढला पाहिजे. होच खरी देशभक्ती होय.” असा उपदेश करून हनुमानाने प्रजेच्या भनास आत्मविश्वास व परस्पर सहानुभूति उत्पन्न केली.

विजयचिन्ह म्हणून हनुमानाने दिलेल्या प्रोत्साहनाने कुशने कुशावती नावाची एक नगरी व लवने लवतिका नावाची नगरी स्थापन केली.

लवकुश उत्तम तऱ्हेने राज्य करू लागले. त्यांच्या शौर्यपराक्रमावर हनुमताचा विश्वास बसू लागला. ते ‘रामराज्य’ हे नाव चिरस्थायी करू लागलेले पाहून तो कुश-

वसण्याचे कारण नाही व कोणतेही काम करणे प्रजेला अशक्य नाही. असा प्रजेला बोध करून हनुमानाने येणाऱ्या संकटाचा तोंड देण्यास प्रजेवर उत्साह निर्माण केला. हनुमंताच्या नेतृत्वाखाली सर्व प्रजा घोरकली व कालकलीची युद्ध वाड्यास सिद्ध झाली. त्या वेळी हनुमान दोन्ही रणांगणावर सहजरूप धारण करून युद्ध करू लागला. जिकडे पहावे तिकडे हनुमानाचे दर्शन होई. म्हणून त्याला सहजरूप आज्ञाप हे नाव प्राप्त झाले.

कुशने मोठा पराक्रम गाजविला. त्याने आग्नेयास्थ सोडून घोरकलीचा वध केला. रामसेनेने त्याच्या सैन्याची पद्ध करून त्या सैन्याचा पराभव केला.

लवोना म्हणाला-“आतां मी गंधमादन पर्वतावर परत जातो.”

लवकुश मोठ्या उत्साहाने हनुमानाला गंधमादन पर्वतापर्यंत पोचवून आले.

हनुमानाने रामराज्य लवकुशाच्या देश-रेखीखाली उत्तम तऱ्हेने चालेल व त्यांच्या राज्याची सदैव भरभराट होई राहिल असा आशीर्वाद दिला. “रामसेना या नाचे नवीन उभी झालेली सेना देशभर एकजूटीने राहून देशाचं रक्षण करीत राहिल व तिला अशक्त असे एकही काम राहणार नाही.” असे सांगून हनुमानाने त्यांना निरोप देऊन अयोध्येला परत आण्यास सांगितले.

प्रजेने हनुमंताला प्रणाम करून हात वर करून-“महाबली हनुमान की जय” असा जयघोष केला. हनुमान गंधमादन पर्वतावर तपश्चर्या करण्यासाठी निघून गेला.

लवकुश व त्यांचे संशान ‘रामराज्य’ हे नाव चिरस्त्राची करून आणि रघुवंशाची

राहिले.

हनुमान गंधमादन पर्वतावर रामनामाचा जप करीत तपश्चर्या करू लागला.

अशा तऱ्हेने गंधमादन पर्वतावर मग्न झालेल्या हनुमानाचे ध्यान एकाएकी अंग झाले व त्याने डोळे दघडले. त्यावेळी त्याला मोठमोठे पर्वत लहान लहान टेकड्यांसारखे, मोठमोठे वृक्ष लहान लहान रोपट्यांसारखे व हत्ती उंढरासारखे झाले. सप्तर्षीमंडळ ध्रुव नक्षत्रापासून थोडे दूर सरकलेले होते; त्यावरून युग पालटले असे हनुमानाला झटले.

त्याच वेळी त्रिकालदर्शी नारदमुनी तेथे प्रगट होऊन म्हणाले-“आतां ह्यापर युगाचे प्रथम चरण सुरू झाले आहे. हनुमता! या ह्यापर युगाच्या चवथ्या चरणात तुला रामाचे दर्शन मिळेल.” असे सांगून नारद मुनी निघून गेले.

हनुमान पुन्हा तपश्चर्येत ध्यानमग्न झाला.

शिवे नाद पडतो. सती ही आदिशक्तीचा अवतार आहे हे दक्षाला कळले नाही. ती नेहमी तपश्चर्येतच जीन घेते.

दक्षयज्ञ

पार पूर्वी प्रजापतींपैकी दक्ष यावाक्य प्रजापतीने आदिशक्तीची वाराधना करून विश्व त्याची मूलगी होऊन जग वैशाख विजयी केली. आदिशक्तीने ते मान्य केले व त्याच्या पत्राने मुनींपैकी एक होऊन त्याच्या पोटी जन्मली.

सगळे वय झाल्यावर तिने शंकरा-विवाह इतर कोणत्या वरणार नाही असे सांगितले. दक्षाने त्या पोस्टीवर नकार दिला. परंतु वेगळी स्वतःचा कोखीय भेऊन शिवशक्तीचा चिनाह संपन्न केला. सती शंकराबरोबर महाद पर्वतावर भिडून गेली.

त्यानंतर दशाने एक मोठा यज्ञ
आरंभिला. त्याने आपल्या सर्व मुलींचा
व जांबयांचा यज्ञाने बोकलाबणे पाठविले.
शिवसुतरीना निमताने पाडविले नाही.

पिता भतीचा उद्देगून जे काही बोकला
ते सहन न सारल्यामुळे सुताने प्राणत्याग
केला. सर्वोपरिचर भावेच्या प्रमथादि
दुतानी तीं वार्ता शंकराच्या जाऊन
आणविली. शंकर जडून उभा राहिला
व त्याने जाणली वता सोदून काढ्याने
तो जमिनीवर सादली.

हैलास पर्वतावर राहण अश्विनी सखीला
पित्याने आरंभिलेल्या यज्ञाची तोष्ट
कळली ती वलाळा निघाली. तेव्हा
शंकराने तिच्या विचाराने—"तुला कोणो
बोलाविले आहे?" ती म्हणाली—
"वदिलाच्या घरी जायला लागून
आलो वरज शयने का?"

उत्काळ बसल्या भूते व येते उघडली.
त्यांनी दशाच्या धडवेदीपसंत जाऊन
त्याचा यज्ञ त्वंस केला. यज्ञसंग
स्वभाव भूमीसारखा काळा

शंकराने पाहलावाने होकार दिलाच
सती दलाच्या घरी आला. तिचा तो
ठापसीचा वेध पाहून एक संजाला
व शंकराचा उद्देगून वाटेल ते बोलता.
सती पित्याचे होठ बंद करू शकली
नाही.

शंकराचे वेळाने तेथे शंकर आला.
त्याचे घेतले राव उचलले व शल्य
तांडव मूक मूक केले. तिचीच भरघोर
काणू पाणले

ते पाहून सर्वे वेद शायील सारले
आणि किष्कंधे जाऊन त्यांनी संभराचे
ते इलय होवच नृत्य संक्षिप्त
विनयिते विष्णूने मुदवील भक्ताचा
प्रयोग केला.

मुदवीन नक्षाने वलीण्या देशाची
आंबोळी वेळी. ती सर्व भारतात ११
स्पानी जाऊन पडली. संकर हळूहळू
बात साभा.

सतीच्या वेदाची छाटोळी ज्या ज्या
स्पानी पडली ती पुष्कळीत शापी,
आशिशवरीच्या वेदाचा स्थाने सात्त्याने
तो शदेश शिवल साला असे मानून
दिनू त्या स्पानाचे पूजन करतात.

गोष्ट मथळा चढाओढ या गोष्टीला सुंदर मथळा सुचवून रु. २५ मिळवा!

?

एक वैष्णव आचार्य गाळीच एक जागला त्या वेळी एका बावी पोचले. कोणी सांगितले की
त्या बाबाला वैष्णवच राहतात. वैष्णवाचार्य एका बरासभोर जसे राहून म्हणाले-
"महाराज! मी वैष्णव आहे, आपणही वैष्णव असतात तर मला आज आपल्या घरी आशय
होवा!"

ते पाहून त्या बराज सलक म्हणाला-"तथा कर, मी वैष्णव नाही, माझ्यासारख्या
साधारण माणसाच्या घरी राहून आपण अपवित्र होऊ नका."

वैष्णव आचार्य एका क्षण एक सुवांभ्या बरी जाऊन तेच म्हणाला व इत्येक घरे
लोक वैष्णव नसल्याचे त्याला कळले.

शेवटी वैष्णव आचार्याने काढित एका माणसाला भक्तिपुन विचारले-"काय हो, या
बाबाला सर्व वैष्णवच राहतात. परंतु जे वैष्णव नसल्याचे सांगतात ते कोण काय?"

"अहो! या गावातले सर्व लोक वैष्णवच आहेत. परंतु विष्णुभक्ताला महंकार सधता
कामा नये. म्हणून आपण स्वतःला वैष्णव सांगून विचारलेत तर कोणी आमच्याला आशय
देणार नाही. कुठ्यात सांगून विचारून घ्या, कदाचित काम भालेच!"

त्यानंतर वैष्णव आचार्य एका घरी जाऊन म्हणाले-"अहो! मी एक धुव जीव
आहे, आपल्या घरी मला आशय मिळत का?" "जात माव!" त्या बराजालाक म्हणाला.

★

★

★

बरीत गोष्टीला उपयुक्त होईल असा एक सुंदर मथळा विचार करून एका कार्यावर
स्वतःच्या पत्त्यासह लिहून "गोष्ट मथळा चढाओढ", 'बावीना', चवामामा प्रकाशन,
२ व ३ तकाद रोड, वडवळणी, मद्रास ६०००२६ या पत्त्यावर पाठवा.

१० ऑगस्ट १९७८ रोजी सात पोस्टकार्डे पोचिले पाहिजे. त्या कार्डवर 'ओढी
चढाओढ चरित्र' हेला काय नये.

चढाओढीचा निकाल ऑक्टोबर १९७८ च्या बाबोवरात जाहीर करण्यात येईल.

नूतन शक्तिवाक्य चढाओढीचा निकाल (मथळा) "मी वसे ते इतकी दिने"